

MARTINSKÝ Evanjelik

2010/1-2

ROČNÍK 17

*Keď teda kážeme o Kristovi, že bol vzkriesený, ako je to,
že niektorí z vás hovoria: Nieto zmŕtvychvstania?
A ak Kristus nebol vzkriesený, tak je prázdne naše kázanie,
prázdna je aj vaša viera.*

1K 15, 12 a 14

*Pohltená bude smrť naveky a Pán, Hospodin, zotrie slzy z každej tváre
a z celej zeme odstráni potupu svojho ľudu; lebo to Hospodin povedal.*

Iz 25, 8

Evanjelický a. v. cirkevný zbor,
Evanjelická základná škola a Biblická škola v Martine
želajú svojim členom, priaznivcom a kresťanom celého sveta
požehnanú Veľkú noc 2010

Christos voskres! Vo istinno voskres!

MODLITBA

Martin Rázus

Za veľké veci preniesť malé bôle –
to, Bože, vzpruha Tvojich verných k činu,
prijaj i kríž jak z Tvojej svätej vôle,
kým v Tvojom lone duše nespočinú.
Dať v obeť všetko za tú pravdu svätú,
čo skropil krvou svojou Syn Tvoj milý,
a pevne kráčať, hoci na Golgotu,
by v stopách našich kvety poožili.
Ó, praj to, Pane, nášmu mdlému rodu,
nech, čo si mu dal – háji verne, smelo,
a vyhne múdre hriešnej Isti i zvodu,
nehynie myseľ – neupadá telo!
Nech vidieť, jak tu veľké veci tvorí
Tvoj duch – náš, Bože, Ty sám v nás a s nami,
a jedna reč nám v srdciach prehovorí,
z nej vzíde mier nad verných mohylami!
Nuž, čuj nás, Otče, zdvihni dielo svoje,
nech ono trvá, časy odoláva,
prevýši trapy, stíši nepokoje
a skvie sa na ňom Tvoja moc a sláva!
Amen.

Je kresťanstvo moja súkromná vec?

(Spieval by operný umelec len pre svoje potešenie doma v obývačke?)

Jedna z diablových rafinovaných stratégií, ktorá sa čoraz viac rozmáha, je názor: Kresťanstvo je moja súkromná vec. Ja mám vieru v Boha vo svojom srdci, je to moja dôverná záležitosť. Nepotrebujem o tom hovoriť, ani žiadnu cirkev, hlavne, že som slušný človek.

Lenže Pán Ježiš nezomrel iba preto, aby sme boli slušní ľudia. On zomrel preto, aby sme boli spasení. Pre koho sa viera v Neho stala nielen názorom, ale transformujúcou mocou, ktorá zmenila jeho život, ten si nemôže nechať to najdrahšie, čo v živote dostal, iba pre seba. Kto by študoval medicínu s tým, že sa bude starať len o svoje zdravie? Spieval by operný umelec len pre svoje potešenie doma v obývačke, alebo projektoval by architekt domy len pre seba? Takáto predstava by bola iste absurdná. Ešte absurdnejšie by bolo, keby sme si nechávali to, čo Kristus pre nás spravil, iba pre seba.

Kto berie ukrižovaného a vzkrieseného Krista len ako svoju súkromnú vec, toho viera je falošná. Jeho vzkriesenie bolo takou prenikavou, radostnou a mobilizujúcou skutočnosťou, že tí, ktorí spoznali – On žije! –, s nadšením a radosťou niesli túto zvesť ďalej. Kto sa stretol so živým Kristom, koho On zmenil transformujúcou mocou svojho Svätého Ducha, ten si to nemôže nechať pre seba. Pán Ježiš dal svojim nasledovníkom veľké poslanie: Chodte a čiňte mi učeníkmi všetky národy... (Mt 28, 19)

Každé kresťanské sviatky sú výzvou a pozvaním prísť do spoločenstva veriacich. Vďaka Bohu, že v našom zbore ako advent s Vianocami tak pôst s Veľkou nocou je obdobím hojnejšej účasti na službách Božích a horlivejšieho modlitebného života. Je to dobrý znak toho, že sme na kľúčové udalosti nášho spasenia nerezignovali. Druhá stránka veci je však tá, že prechádzame týmito udalosťami takmer nedotknutí a nezmenení. Veď keby tomu tak bolo, úmerne účasti by rástla aj túžba a aktivita – ísť a zvestovať, privádzať ľudí k Pánovi Ježišovi Kristovi. Ruku na srdce, koho z nás sviatky Veľkej noci, to, že častejšie prídeme do kostola, k večeri Pánovej pohne natoľko, že sa zmobilizuje k novej aktivite viery?

To, čo Ježiš spravil pre mňa, nemôže ostať len mojou súkromnou záležitosťou. Preto nás aj sviatky Veľkej noci nielen pozývajú do chrámu, ale zároveň vyzývajú vyjsť z chrámu, ísť a zvestovať. To je základné poslanie, ktorým nás povolil vzkriesený Pán Ježiš Kristus.

Prajem teda všetkým nám, sestry a bratia, aby veľkonočné sviatky boli pre nás novým impulzom k radostnému svedectvu o živom Pánovi.

JÁN HROBŇ,
ZBOROVÝ FARÁR

OBRAZ KRISTA, ALEBO KEĎ NAŠA VIERA STRATÍ FARBY

Deviatnik – 31. 1. 2010

Susp.:

Otče nebeský, ďakujeme Ti, že si človeka stvoril na svoj obraz. Dnes ti ale zvlášť ďakujeme za to, že keď človek tento obraz stratil, stal si sa človekom Ty sám. Ďakujeme Ti, že si to sme sme pripomenúť aj v tento dnešný deň. Daj, aby každému z nás ostala na to najvzácnejšia pamiatka, Tvoj obraz v nás. Amen.

Text: G 3, 1–4

Milí bratia a sestry!

Na jeden krásny a drahý obraz celé roky svietilo slnko. Rodina si ani nevšimla, že toto vzácne dedičstvo predkov na stene obývačky stratilo svoje výrazné farby a pôsobilo vyblednutým dojomom. Obraz postupne strácal jasnosť, kontrast i svoju krásu a ktovie, či napokon neskončil niekde na povale.

Takto sa zvyčajne končia nemiestne a lacné kópie, napodobeniny a falzifikáty ozajstných majstrovských kúskov. Možno to poznáte. Visia na stene rôznych úradov alebo čakární a sú také vyblednuté, že keby nemali tmavohnedý rámik, tak si ich na jemne ošarpaných stenách ani nevyšimneme.

Niekedy však takýto osud postihne aj veľmi vzácne obrazy. Najmä, ak sa im nevenuje primeraná pozornosť. Mnohé sa takto znehodnotia, doslova stratia. Takto nejako môže vyblednúť, stratíť sa a znehodnotiť aj ten najvzácnejší obraz, ktorý má zdobiť naše srdcia i životy – obraz Ježiša Krista, ktorý sme dostali od našich predkov a máme ho opatrovať, časom reštaurovať a hlavne nechať sa ním viesť.

S nebezpečenstvom vyblednutia, ba až straty Krista zápasil už aj apoštol Pavol. Tak sme to čítali v jeho slovách, ktoré píše mladému kresťanskému zboru do Galácie. Keď zbor stratí kostol, náboženskú slobodu alebo hoci aj farára, to ešte nie je také zlé. Stále sa dá ísť ďalej v ústrety Bohu. Ale keď zbor alebo cirkev stratí obraz

Krista, ktorého má nasledovať, tak sa cesta končí, ďalej sa nedá ísť, pretože sme vlastne zabľúdili. Preto apoštol Pavol začína tento odstavec jemu nie blízkym spôsobom, keď Galatských oslovuje: Ó, nerozumní... (expresívne pochabí, blázni). Pavol bol rozčúlený. Vieme, že tento list napísal hneď po svojom odchode zo zboru. Možno povedať, že ešte ani nevytiahol päty z domu a už sa cirkevníci oddali falošnému učeniu. Sám sa čuduje a hovorí: Veď som vám pred oči nakreslil Ježiša Krista, toho ukrižovaného, a už vám ten obraz vybledol tak, že ho nepoznate.

Ako veľmi, sestry a bratia, môže vyblednúť obraz Ježiša Krista, ak bledne aj niekoľko generácií na zničujúcom svetle nenažobozenského sveta, sveta ľahostajného! Vidíme to dnes, vidíme to aj v našom zборе, že v niektorých srdciach, ba v celých domácnostiach zmizol tento obraz úplne. Vybledol a stal sa nadbytočným, nepoužiteľným, nehodiacim sa do nových predstáv o svete. Takýto Kristus, takáto vyblednutá viera je úplne nanič. Špatí náš príbytok, a preto aj s týmto kúskom kresťanského dedičstva treba skončovať.

Odborníci hovoria, že niektoré zničené obrazy sa už nikdy nebudú dať zrekonštruovať tak, aby sa zaskveli originálnym duchom. Nevieme presne, či to iste platí aj o obraze Krista v nás. Možno sa v niektorých srdciach už nikdy viac Kristus neobjaví, možno pre tých, ktorí ho takto nechali zblednúť a vyhodili von, lebo ho tam

jednoducho nechceli, je nadobro stratený. Tak to čítame na mnohých miestach v Biblii, že človek rozhodol o svojej budúcnosti skôr, ako sa o nej čo-to dozvedel.

Vieme však, že Božia milosť a láska v mnohých prípadoch tento obraz Krista nanovo zreštaurovala. Obnovila ho pestrými farbami viery a nádeje a On sa v mnohých srdciach nanovo zaskvel. Takto sme to zažili už mnohokrát aj tu v Martine. Ja som mal možnosť takýto obraz viery v Krista vidieť včera v Prešove (30. 1. 2010). Nakreslil Ho vo svojom krátkom živote (32 rokov) náš kolega, mladý brat farár Radim Cingel, ktorého sme po ťažkej chorobe prevadili do večnosti. Ostali po ňom tri malé deti a mnohí sme s ním niesli toto navštívenie aj v našom zbere. A keď sme ho aj s mojou manželkou boli v utorok

(deň pred smrťou) po operácii pozrieť v ružomerskej nemocnici, tak mi povedal slová žalmu: „Ale ja Tebe dôverujem, Hospodine, hovorím, Ty si môj Boh a v Tvojej ruke sú moje časy.“ Tieto slová ho sprevádzali posledný mesiac jeho života a týmto slovami sa s ním rozlúčil aj dôstojný brat biskup Slavomír Sabol. V jeho rukách sú moje časy. To akoby boli posledné ťahy štetca do jeho obrazu Krista. A mám pocit, že sú mimoriadne výrazné aj preto, aby ich videla najmä jeho manželka a rodina, ale aj my všetci ostatní.

Aký obraz Krista nosíš vo svojom srdci ty, tvoja rodina? A aký ho odovzdáš svojim deťom?

Pamätajme, že je mnoho krásnych a vzácných obrazov, ale len jeden bude zdobiť našu večnosť. Amen.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR

Potom budú hľadiť na mňa, ktorého prebodli.

Zach 12, 10

Pilát povedal: Ajhľa, váš kráľ! Ale oni skríkli: Preč s Ním, preč, ukrižuj Ho!

J 19, 14–15

Text na zamyslenie:

5M 9, 7–21

Včera sme čítali o tom, ako Mojžiš postavil pred Izraelcov budúcnosť a výzvu na pokoru. V dnešnom texte sa pred Božím ľudom vracia do minulosti. Upozorňuje na nevernosť voči Hospodinovi, ktorá sprevádzala Boží národ na ceste z Egypta a mnohokrát ho priviedla na pokraj záhuby. Nevernosť, duchovné smilstvo Izraelcov, bolo neuveriteľné. Stačilo málo a ľud, ktorý patrilo Hospodinovi, sa od Neho odvracia k iným bohom, ba sám si ich tvorí. V tejto situácii je pre nás príkladný postoj Mojžiša. Vždy znova a znova sa modlí za ľud i za Árona. Vo svojej horlivosti však rozbíja dosky prikázanií. Ľud tak stráca na istý čas Božie vedenie. Aj my sme svedkami úžasnej nevernosti voči Hospodinovi okolo nás. V našom národe. V našich rodinách. Mnohokrát aj v našich zboroch i v celej cirkvi. Je nám jednoduchšie slovné deklarovať prislusnosť k Bohu, ako s ním v živote reálne rátať a riadiť sa Jeho vôľou. A tak strácame na čas Jeho vedenie, prítomnosť aj požehnanie. To nie je správne. Máme horieť za vernosť a proti nevernosti voči Hospodinovi tak ako Mojžiš. Modlime sa aj my za odpustenie tej hroznej nevernosti, ktorej sme svedkami v našich životoch, rodinách, v cirkvi i v celom našom národe, aby Hospodin odvrátil svoj hnev a zľutoval sa!

Evanjelický spevník č. 637

Žid 12, 12–17

Z KNIHY TESNOU BRÁNOU

ZAMYSLENIE NA 2. 2. 2010 PRIPRAVIL JÁN ČERMÁK

Víťazstvo života

(VELKONOČNÁ ÚVAHA)

Smrť a život. Život a smrť. Dva ohromné javy, dve podivuhodné skutočnosti, dva ostré protiklady. Znova a znova sa nám predkladajú – jedna v celej svojej hrôze, druhá v celej svojej kráse. Golgotský kríž, kamenný hrob vraví ponurou rečou smrti, jasavá reč učeníkov z evanjelií hlása plamennú radosť víťaziaceho života. Smrť a život. Život a smrť, a znova život zostanú vždy najväčšími základnými otázkami človeka, nestratia nikdy na aktuálnosti, neodbavia sa nikdy pohodlným mávnutím ruky. Môže čas a človek pokročiť tisícnásobne viacej než dnes, môže zhon ľudského trhu márnosti svojím pyšným hlučom prervať vlnobitie mora a ľudské ruky a umy môžu vystavať novobabylonské veže a gigantické stroje, no pred majestátnosťou smrti musí všetko ticho zastať, zamyslieť sa a pomyslieť si i na svoje vlastné určenie v tomto živote. A zas i pri najtmavších chvíľach, pri čerstvých hroboch našich blízkych a drahých, pri najväčších ranách stihnuvších nás ich smrťou, pri vlastnom lúčení nie je možné, aby i najtvrdšiehojnejšej povahe nezablesklo, keď aj nie plné vedomie, teda aspoň kmitavé tušenie nového života.

Veľká vec je smrť! Zastavenie búšiaceho srdca, ktoré priviňovalo k sebe srdcia príbuzné, zmeravenie ruky, ktorá neustále pracovala na svojich, zhasnutia zraku plného lásky a starostlivosti. Nie, nepodceňujeme smrť. Nie je len studeným fyziologickým faktom, má svoj smutný sprievod odchodu osobnosti. Chápeme hrôzu a zronenosť učeníkov Ježišových pri strate svojho Majstra. Tá cesta do Emaus, ktorú dvaja z nich nastúpili, bola ozaj cestou trnistou aspoň spočiatku. A chápeme každú stratu vôbec, stratu rodičov, manželov a dieťaťa ako nie menej bolestné pretrhnutie spoločenstva lásky. Každý hrob je veľkým výkrikom bolesti neznámej ranenej duše. Veľká vec je smrť.

A práve preto ešte väčší je – život! Už i život nemej prírody, jej jarné zobudzanie sa vždy k plnšiemu a plnšiemu prúdeniu, vzrastaniu rozmáha. A tobôž život človeka, vtedy keď je on ozaj človekom a jeho život ozaj životom a nie pačlovekom a paživotom, teda, keď jeho život má dokonalú kolajnicu práce a lásky. Už i človeku, ktorý s kresťanstvom nechce mať nič do činenia a jeho Zakladateľa podceňuje, je život drahou a veľkou vecou – cení si ho nanajvyš, pravda, jeho láska k životu je zúfalá, krčovitá, nešťastná láska sprevádzaná strašným a stálym vedomím, že potom nasleduje večný rozklad, večná strata, smrť bez úsvitu. A čím si viac cení život takýto človek, tým viac musí byť zúfalejší pri pomyslení na jeho koniec.

Ale nám, ktorí sa klaníme osobnosti a dielu Ježišovmu, nám, ktorí v Jeho učení vidíme najvyšší stupeň ušľachtilosti, nám, ktorým je táto náuka a z nej prýštiaca celá kresťanská kultúra drahá, nám, ktorí nad ňu nič vyššie a lepšie nepoznáme, nevidíme, ani záruku ničoho lepšieho nikde nemáme, nám je život radostne vzácnejší, lebo máme veľkonočné uistenie jeho víťazstva nad smrťou a tak jeho večného pokračovania.

Kresťanstvo je preto také podmanivé, preto tak zakotvilo v ľudstve, lebo zodpovedá najtajnejšej a pritom najprirodzenejšej túžbe človeka po prehodnotení smrti. Myšlienka večnosti sa vyskytuje aj inde, ale tu je uplatnená najosobnejšie. Ježiš je prototypom prehodnotenia. Jeho smrť je prameňom života. Na Golgote bol mŕtvy. Všetko Jeho zemské pôsobenie bolo na konci. Zdalo sa, že Jeho zásady sú krásnym snom, Jeho kráľovstvo zbožným kľamom. A naraz stane sa živším než kedykoľvek predtým. Práve v tých dňoch, keď Ho učeníci stratili, stáva sa ich ozajstným vlastníctvom. Všetci pochopili, že Jeho smrť bola vystriedaná premenou k novému, slávnejšiemu životu. Prestalo síce obecn-

stvo s Jeho telom, ale uskutočňovalo sa vyššie obecnstvo ducha (W. Rauschenbusch: Sociálne zásady Ježišove).

Smrť a život nám odkrývajú všeobecný zákon sveta. Semä sa musí rozložiť, zahnúť ako semä, aby dalo život novej forme života. I v ľudskej spoločnosti vidíme, že po vyzítí sa starých foriem nastáva doba rozkladu, ale život nezaniká, povstávajú nové poriadky. Jadro zostáva: život. Nie, niet dôvodu, prečo by smrť znamenala posledný článok reťaze. Všade vidíme nepretržité pokračovanie. Do tohto kruhu zákonitosti patrí aj smrť. Nie je Mors regina. Je len prechodom, nie konečným prerušením, koncom. Škrupina života sa rozpadáva, ale jadro trvá a kľúči nanovo. V každom človeku je niečo veľké, nekončné. Je to semeno večnosti.

Ak by sme neverili vo víťazstvo života, tak celý náš život by bol strašným a smutným nezmyslom. Boli by sme najbiednejší z celého stvorenia. Um by nám bol daný len preto, aby sme ním videli neodvratnú hrôzu priepasti blížiacej sa večnej smrti.

Nie, tisíc ráz nie! Pohltená je smrť vo víťazstvo. My veríme vo víťazstvo života.

EMIL BOLESLAV LUKÁČ

TVORBA Č. 6-7, APRÍL 1941

*Ja, ja som vašim Tešiteľom!
Kto si ty, že sa bojíš človeka smrteľného,
ľudského dieťaťa, ktoré býva ako tráva?*

Iz 51, 12

Keď Boh je za nás, kto proti nám?

R 8, 31

Text na zamyslenie:

J 14, 1-7

Predavačka, o ktorej som vedela, že pravidelne navštevuje bohoslužby, sa rozprávala so zákazníčkou o náhlom úmrtí istého známeho. Rozhovor ukončili slovami: „Keby nám niekto povedal, aké to tam bude! Ale nikto sa odtiaľ ešte nevrátil.“ Z rozhovoru bolo cítiť strach, pochybnosti a veľkú neistotu. Tak veľmi sa v tej chvíli žiadalo nahlas statočne a kresťanský vyznať: „Nie je pravda, žeby nebolo nikoho. Pán Ježiš hovorí, aké to tam bude. Išiel nám tam pripraviť miesto a tam si nás poberie – do domu svojho Otca.“

Tieto slová však zostali v tú chvíľu nevy povedané. Pýtala som sa sama seba, prečo som ich vtedy nepovedala. Veď som mala výbornú príležitosť. Možno som nechcela byť nezdvorilá a miešať sa do cudzieho rozhovoru. A možno práve strach zo smrti ochromil aj mňa natoľko, že mi v tej chvíli zastrel pohľad viery a nádeje. To preto namiesto radostného vyznania viery v Spasiteľa sklzneme iba do všeobecných fráz a pritakávame my, kresťania, názorom bez viery.

Rozhovor ma rozrušil. Pevnú pôdu a útechu som našla, až keď som si znova čítala Ježišove slová: „Nech sa vám srdce nestrachuje... Ja som cesta, pravda i život!“ To sú skvelé slová evanjelia. Potrebujú ich dnes počuť vystrašené a zarmútené neveriace srdcia. Nemlč!

Evanjelický spevník č. 697

L 17, 28-33

Z KNIHY TESNOU BRÁNOU
ZAMYSLENIE NA 13. 3. 2010 PRIPRAVILI ĽUDOVÍT A Mária HROBOŇOVCI

PIESEŇ VELKÉHO PIATKU

Jozef Bučko

Znakom kresťanstva je kríž. Velkonočné udalosti sú jeho zvýraznením. Vianoce majú mystiku lásky, nevinnosti Dieťaťa Boha, Turíce preporoďujúcu moc Ducha, obrodu, obrat k dobrému. Na Veľkú noc vrcholil zlo, stavia kríž, aby vo svojom víťazstve našlo vlastnú záhubu.

Kresťania význam týchto dní nechápu a ani neberú dôsledne. Na kríž pozerajú z hladiska vzkriesenia, ako na symbol Božej milosti, vykúpenia. Preto je tolká ochota u nich zdobiť ním príbytky, chrámy, nosiť ho na krku, šatách, znamená sa ním. Človek rád počuje slová života a ochotne sa odvracia od slov kríža. A predsa veľkosť vzkriesenia pochopí len ten, kto porozumel veľkosti smrti. Kríž Veľkej nedele nemožno rozumieť bez kríža Veľkého piatku. Ak potom zvestuje slávu, teraz hovorí o obvinení. A nateraz treba sa zastaviť pri tomto hlase. Kríž žaluje. Keď i neradi počujeme výčitky, no bez nich niet vykúpenia. A kríž Veľkého piatku je výrazom hlbokého poklesu duchovného. Ten nie je pre úsmev ani pre ozdobu, je obvinením, potupou, hanbou a skutočný kresťan len so slzou v zahanbení, nie s pýchou a sebavedomím môže naň pozerat. Taký je stav Golgoty.

Kríž obviňuje. Žaloval vtedy, keď Kristus pod ním padal, vtedy, keď na ňom zomieral, žaloval na tých, pre ktorých kríž vznikol a vztýčil sa s telom Kristovým. Kríž nebol v stvoriteľskom Božom pláne, zlo zrodilo jeho potrebu, a preto je obviňujúcim svedectvom všetkého zlého. Láska a dobro ho nepotrebovali. Smrť je ovocím hriechu, a kde toho niet, niet ani smrti, a tak ani kríža. Vztýčený na Golgote žaluje a jeho hlas milióny verných zráža na kolená, zalieva hanbou a prinucuje zakryť si tvár a skriviť ju petrovskou fústosťou alebo zohaviť judášovským zúfalstvom. Títo ľudia neverdia nič o jeho sláve, pre nich bol hroznou obžalobou, a tak to bolo správne. Každý deň prežívať v jeho plnosti. Peter i lotor na kríži pochopili Izaiášove slová: *On pak raněn jest pro přestoupení naše*; a preto ho kríž do duše zranil a stal sa mu hroznou obžalobou.

Kristov kríž už dávno zapadol, no vynára sa v nových podobách, a všetky znejú tým istým tónom. Nezáleží na tom, kde sa vztýčujú, v obviňovaní sú si rovné. Z Golgoty ho odstránili, no vztýčil sa v rímskych cirkusoch a sotva tam za-

padol, už vyrastal v stredovekých mučiarniach, v plamenných stĺpoch na námestiach, v žeravých hraniciach a odtiaľ prechádzal do moderných táborov, na šire planiny, volajúc hlasom obžaloby krvi Ábela.

A zem sa plní novými krížmi, menšími či väčšími. Staré sa lámu, nové vztýčujú, no jedno majú spoločné: sú dôkazom hrozného obvinenia. Vidno ich popri ceste, po poli – ojedinelé, roztrúsené i hromadne. Jeden hovorí o menšom, druhý o hroznom utrpení. Pod jedným spočíva jeden, pod druhým hromady nedávno mladých sviežich detí, matiek, otcov, synov, starcov. A tieto drevené kríže prenikajú svojím symbolom do dedín, rodín, kde ľudia spomínajú, trpia, preklínajú, modlia sa i hrešia. Kríž obviňuje, hrozne obviňuje. A kde je vo svojej hmotnej alebo duchovnej podobe, všade tam je chyba, vina človeka. On je dôkazom nedostatku lásky, ľudskosti.

Celá zem zdá sa byť veľkou Golgotou posiatou krížmi, kde jedni na nich trpia, iní pod nimi už dotrpeli, jedni pri nich sa v krčoch zúfalstva zviňujú a iní svojimi vinami si kríže vztýčujú. A všade počuť o previneniach. Zaznievajú žaloby proti plytkosti a formalizmu, hovorí sa o ničotnosti, o duchovnej biede oných zástupcov, ktoré vykuovali lotra a nevinnosť na smrť posielali, svedčí sa o materializme i cynizme Pilátovom, hmotárstve Judášovom a úbohej dušičke Petrovej. Kríže a pochodne zomierajúcich kresťanov hovoria o sadizme a nevedomosti pohanstva, stredovekých mučiarniach a ohnivých hraniciach, o pomýlenosti a o strate Krista. Novoveké kríže sú svedectvom o tolkej spustlosti, akú len veľmi zriedka možno nájsť v najväčších úpadkoch človeka a človečenstva.

Kde je kríž, tam je i obžaloba. Nedostatok u chudobných, vzdychy trpiacich, zhrbené chrbty ztročených sú ábelovským hlasom privolávajúcim pomstu. Raz kríže vztýčoval fanatizmus, inokedy hmotárstvo, inde nevera a zasa tie najnižšie pudy telesnosti. Raz zomierali statoční Boží mužovia, lebo sa postavili proti obchodu s Božou milosťou, inokedy nechceli človeku vzdať Božiu úctu. Raz trpeli, lebo sa so svetom hriechu neodдали, mocných hriech odkrývali, inokedy zasa preto, lebo kupcov a peňazomencov z chrámu vypudili.

Čo nám zostalo dnes z kresťanstva? Čo okrem obviňujúceho kríža? Vidno ho na vežiach, sem-tam po poli, na rohoch ulíc. Skutkový stav dokazuje, že kríž je naďalej obžalobou. A biedny človečík chce mať v ňom chválu a nádej – úbožiak, veď on na teba žaluje a odkrýva tvoju vinu. Kríž slabých obviňuje mocných, kríž chudobných žaluje na bohatých, kríž hromady mŕtvych obviňuje živých, kríž otrokov žaluje na otročiteľov, kríž veriacich na nevercov, zomierajúcich na vrahov, prenasledovaných na prenasledovateľov, zbožných na bezbožníkov. Dokiaľ sa tieto kríže množia, znova a znova vyrastajú, niet príčiny na radosť z kríža. Cesta k nej je cestou petrovskej bolesti a ľútosti.

Božia láska dala vztýčiť kríž krížov, aby všetky ostatné zanikli. A tam, kde skravený Kristus zrazi hriešnika na zem nehodnosti, ponorí do slz ľútosti, len tam obžaloba ochabuje a vládu preberá vykupujúca moc kríža Golgoty. Petrova ľútosť zlomila obvinenie a zachytila lásku Boha živeho. Preto kto v plnosti nepocítil svoju vinu, nemôže dúfať v Kristov kríž. Mýlil sa Konštantín Veľký, keď si dal odznak kríža na zbrane svojich

vojakov, mýlili sa krížiaci, keď šli v jeho znamení zeme dobývať, a mýlia sa všetci tí, ktorí tento odznak dávajú na svoje bezbožnicke počinania. K nádeji kríža ide sa cez pokánie, cez spoznanie veľkosti svojej viny, cez preľaknutie vinníka – poznáním možnej záhuby – pravou ľútosťou. Slzami kajúceho srdca. Preto zbožný pevec tak dôrazne volá v piesni: *Plačte, plačte, plačte, mužové i ženy, starci, mládenci i pannny i všecka stvorení*. Kde toto pokánie zavládne, nestavajú sa nové kríže a niet obvinenia. Tak bolo v bratskom spoločenstve dávneho čistého kresťanstva, tak v reformačných prúdoch. Dokiaľ toto neovládne človeka, dotiaľ duchovná obroda znovuzrodenia sa nestane životom, kríž bude iba obžalobou a človek sa bude musieť zahanbiť a hrôzou otriasť pri pohľade naň.

To je pieseň Veľkého piatku.

Národné noviny 1944, Veľká noc, č. 41, s.2.

Z publikácie o Jozefovi Bučkovi, ktorú pripravuje na vydanie Evanjelický a. v. zbor v spolupráci s Biblickou školou v Martine

KRISTUS VSTAL Z MŔTVYCH

D. S. Merežkovskij

*„Kristus vstal z mŕtvych!“, spievajú v chráme,
mne je však clivo, duša mlčí.
Svet plný je žiaľom, slzami
a hymna, tá pred oltárom
tak cudzo, urážlivo zvučí.*

*Keby tak prišiel a uvidel,
čoho sme dožili sa:
brat brata ako znenávidel,
jak nízko človek klesá!
Keby v tom nádhernom chráme spev
„Kristus vstal z mŕtvych“ uslyšal,
akými horkými slzami
by v zástupe tom zaplakal!*

Z RUSKÉHO PRELOŽIL ŠTEFAN MIHAL
SLUŽBA, 1938

VELKONOČNÁ POHĽADNICA

MILAN R. KRAUS

Ó Kriste počkaj ma na svojej ceste k sláve
 Noha mi malátnie a rana páli v hlave
 Hrivnu som zamenil za drobné hriešne mince
 Bok ranil kopijou a v ramená vbil klince
 Trňovou korunou skrvavil bledé čelo
 Len jedno vtáča spieva (už i to onemelo)

Svitanie vkráda sa na veži do zvona
 Čakajúc na Pána kým tento dokoná
 Sviečočka dohorí knôť poohne sa k zemi
 A smädný zavolá: Nápoja podajte mi
 Však nik ho nečuje len jedna žena azda
 Zaplačte ovečky hľa odchádza vám gazda

Ó Kriste počkaj ma som lotor z pravej strany
 Nad hlavou boľavou kríž nakreslili vrany
 Oblaky rozžaté do šera smutne hľadia
 Preletia nad hlavou lež vlasy nepohladia
 Len ruky rozpäté zmučené údy mučia
 Akoby celý svet chceli vziať do náručia

Tak smutný dneska som tak plakať by sa chcelo
 Za šťastím vrtkavým čo dávno odletelo
 Za klasom Za stromom kde vietor zlámal kmene
 Za kvetom Za deckom čo nie je narodené
 Za rukou uťatou čo chcela písať básne
 Za vetrom severným čo výska preúžasne

Krásne je zomierať a spievať pred smrťou
 Lúčiť sa so svetom piesenkou labuťou
 Opustiť oblohu čo každé ráno zrudne
 Zanechať na svete tri-štyri srdcia smutné
 Vzdychni prefať niť a skloniť ťažkú hlavu
 Na svete zanechať spomienku popolavú

Zem vydá úrodu a hrozná budú chutné
Vino z nich scervenie a zhorkne preukrutne
Nad prsia zbodané nám žena hlavu skloní
Srdce ju zabolí lež slzu nevyroní
Púť ťažká bola to však hlboká je brázda
Zaplačte ovečky hľa odišiel vám gazda

NA KOLENÁCH PRED PÁNOM

ALŽBETA ONDUSKOVÁ

V živote príde taká chvíľa,
keď výhľad žitia zahmlený,
slabosť ma kladie na kolená,
v modlitbe volám k Pánovi.

Keď zmiznú zdroje potešenia
a srdce cíti prázdnotu,
viera pod krížom silu čerpá,
by zvládla žitia ťažobu.

Tak veľa túžob pochovaných,
čo všetko je už bezcenné,
len jedna túžba zostala mi,
zrieť Teba, Pane, vo viere.

Na poli žitia všetko zreje,
raz priblíži sa žatvy čas,
kde viera nesie klasy zrelé,
tam dušu čaká neba vlasť.

NECH NIKTO TEBOU NEPOHŔDA PRE TVOJU MLADOSŤ

Nech nikto tebou nepohŕda pre tvoju mladost', ale buď vzorom veriacich v reči, správaní, láske (v duchu), vo viere a v mravnej čistote. Kým neprídem, buď usilovný v predčítovaní (Písma), napomínaní a vyučovaní. Nezanedbávaj dar, ktorý je v tebe a bol ti daný prorockým slovom, keď zbor starších kládol ruky na teba. O toto sa staraj, tomu ťi, aby bolo tvoje napredovanie všetkým zjavné. Daj pozor na seba a na učenie. V tom zotrúvajú, lebo keď to urobíš, zachrániš seba aj tých, čo ťa počúvajú.

1Tim 4, 12-16

Je nám veľkým potešením, že sa vám môžeme my mládežníci opäť prihovoriť. Ako mnohí viete, stretávame sa každý piatok o 17.30 h. Okrem rôznych hier, ktoré spoločne hráme, a chvál, ktoré spievame nášmu Bohu, sa na každom stretnutí venujeme určitej zaujímavej téme. Raz sú to otázky viery, inokedy života a jeho stránok či medziľudské vzťahy. Výklady nerobia už len naši vedúci, ale snažíme sa aj my sami. Nie vždy je to jednoduché, pretože urobiť výklad tak, aby bol zaujímavý a zrozumiteľný, je veľké umenie. Vďaka Bohu je tu vždy niekto, kto nám ochotne pomôže alebo poradí.

Od septembra 2009 sme pred stretnutia mládeže zaradili pravidelné modlitby, na ktorých sa môže zúčastniť každý či už hlasnou, alebo tichou modlitbou. Veľakrát sme zápasili na mládeži s vecami, ktoré sme sami nedokázali vyriešiť a práve pravidelné modlitebné stretnutia napomohli, že sa veci pohli dopredu. Nebolo to vôbec jednoduché, ale aj takto môžeme vidieť, že Boh stojí pri nás a požehnáva všetko, do čoho sa pustíme. Vzájomne sa lepšie spoznávame a komunikácia medzi nami je jednoduchšia. V priestoroch bývalej kancelárie farského úradu máme teraz svoj klub, ktorý si postupne zariaďujeme a skrášľujeme. Máme tu priestor na premietanie filmov a plánujeme vytvoriť filmový klub.

Na tento rok plánujeme aj viac vystúpení v nedeľu v kostole, aby sme vás potešili a možno priniesli aj niečo nové. Veríme, že sa budeme môcť podieľať aj na spolupráci s vami staršími a dokážeme tým, že

nám nie sú ľahostajné ani veci v cirkevnom zbere. Niektoré dievčatá sa už venujú deťom na detskej besiedke, pomáhajú, ako najlepšie vedia a môžu.

Naši vedúci nás učia zodpovednému prístupu a živej viere. Nie je to vôbec jednoduché, pretože my máme vlastné názory a mnohokrát nás príťahuje niečo iné. Máme iné pohľady na rovnaké veci. Napriek tomu vieme, že naše miesto v zbere je dôležité a nenahraditeľné. Preto sa snažíme prichádzať aj my s novými nápadmi. Popri našich piatkových stretnutiach sa usilujeme stretávať na mládežníckom spevokole. Ešte nám to veľmi nejde, ale skúsime sa polepšiť.

Apoštol Pavol v 1. liste Timoteovi píše: *Nech nikto tebou nepohŕda pre tvoju mladost', ale buď vzorom veriacich... Daj pozor na seba a na učenie. V tom zotrúvajú, lebo keď to urobíš, zachrániš seba aj tých, čo ťa počúvajú.* Sestry a bratia, nie je jednoduché byť mladý. Každý od vás niečo vyžaduje a očakáva. Zo všetkých strán samé príkazy a rady. Nehovorím, že nie sme za ne vďační, ale skúste chvíľku počúvať aj vy nás. Dajte nám možnosť ukázať, že aj my dokážeme byť vzorom, že sa dokážeme zodpovedne postaviť k veciam. Možno nám to zo začiatku nepôjde. Možno sa párkrát potkneme a spadneme. Ale aj to bude dôkaz toho, že sa hýbeme a snažíme. Ale na to, aby sme sa mohli pohnúť, potrebujeme vašu oporu a modlitebnú podporu. Potrebujeme cítiť, že aj vám na nás záleží a náš názor alebo postoj k veci vám nie je ľahostajný. My sme tá nová ge-

nerácia, ktorá prichádza nielen, aby chránila to, čo ste pre nás vybudovali vy, ale aby dokázala v tomto začatom diele aj pokračovať a rozvíjala ho. Pri tom je dôležitá vzájomná akceptácia a spolupráca. Veď každú dobrú rodinu robí silnou rodinné zázemie. Vytvoríme aj my takú duchovnú rodinu, kde sa môže jeden na druhého obrátiť s dôverou: „Spoločenstvo, čo samo seba neluhá. Spoločenstvo. Skutočný zväzok ľudí, a nie ich javisko: zlý úsmev, hranný údiv.“ (Milan Rúfus) Ak to dokážeme, potom sa skutočne všetci zachránime a budeme si vzormi navzájom. Boh nám aj dnes dáva tú milosť. Nepohŕdajme milosťou Božou. Lebo ak to budeme robiť, tak Kristus umrel nadarmo.

A ešte jeden príbeh...

Bruno Ferrero: PODOBAŤ SA

Jedna sestra na misii starostlivo ošetrovala malomocnému odporné rany. Usmievala sa pri tom a čosi hovorila, akoby to bola najprirodzenejšia vec na svete.

Zrazu sa chorého spýtala: „Veríš v Boha?“

Chorý sa na ňu zahľadel a po chvíli povedal: „Áno, teraz už verím v Boha.“

Dokážme aj my, mladí či starší, že Kristus nezomrel nadarmo, hoci...

*Iba Boh môže dať vieru,
ale ty môžeš o nej svedčiť.
Iba Boh môže dať nádej,
ale ty môžeš vlievať bratom dôveru.
Iba Boh môže dať lásku,
ale ty môžeš učiť milovať.
Iba Boh môže dať pokoj,
ale ty môžeš rozsievať jednotu.
Iba Boh môže dať silu,
ale ty môžeš byť oporou sklúčenému.
Iba Boh je cesta,
ale ty ju môžeš ukázať iným.
Iba Boh je svetlo,
ale ty mu môžeš dať zažiť v ľudských očiach.
Iba Boh je život,
ale ty môžeš v iných vzkriesiť túžbu žiť.
Iba Boh môže robiť to, čo sa zdá nemožné,
ale ty môžeš urobiť, čo je možné.
Iba Boh stačí sám sebe,
ale radšej sa spolieha na teba.*

VAŠI MLÁDEŽNÍCI
(LUCIA HLOBEJOVÁ)

Máme štrnásť...

Áno, milé sestry a bratia,
s radosťou a vďakou voči Pánu Bohu vám oznamujeme, že na konci januára 2010 sme završili štrnásť rok trvania spoločenstva krúžku ručných prác.

Krúžok v súčasnosti navštevuje dvadsaťtri sestier s priemerným vekom sedemdesiatsedem rokov. Naše spoločenstvo je živé i napriek chorobám a vysokému veku sestier. Okrem krásnych ručných prác šíria okolo seba pokoj, lásku a radosť. S veľkým záujmom sledujú všetko dianie v našom cirkevnom zbore.

Jar je krásna, máj života ospievali mnohí básnici, ale jeseň života má tiež svoje piesne. Tisícorakým spôsobom znejú načúvajúcemu sluchu v jedinečnej harmónii. Preto pred šedinami povstaň a ucti si osobitne starca!

Šediny sú ozdobnou korunou, život ich nachádza na cestách spravodlivosti.

*Žehnaj a ochraňuj nás
v tento i budúci čas.
Pane, osvieľ svoju tvár
a milosťou nás obdar.*

*Po všetky dni daj nám svoj
časný i večný pokoj.
Jezu Kriste, Pane náš,
vďaka Ti, že nás žehnáš.*

V. MAREČKOVÁ

Janko Hraško na návšteve v Martine

„Vitám vás v mene Janka Hraška“ – takto zneli úvodné slová, s úsmevom namierené na všetkých malých poslucháčov nedeľného popoludnia – v duchu Hraškoly. Pred deti sa v sále Biblickej školy postavil veľký pán v bielom plášti posiatom malými zelenými guľôčkami. A aby sme sa nemohli ani náhodou pomýliť, na hlave mal veľkú bielu čapicu a na nej ďalšiu sadu guľatých hraškov. Nebol to nik iný ako pán Ján Cíger, zvaný a známy ako Jano Cíger, ktorý sa cez motívy rozprávok o Jankovi Hraškovi – z dielne autora príbehov Františka Zimu – rozhodol priblížiť deťom krásu rodného jazyka.

Keď sme počúvali príbeh „Kde bolo tam bolo, v údolí štebotavého Turca...“, mohli sme si s deťmi vyskúšať rozličné hry, ktoré nám opäť raz ukázali, aká krásna, i keď trochu zložitá je naša rodná reč.

Slová, ktoré nám všetkým mali objasniť prvú úlohu, zazneli z úst Jana Cígera takto: „Hej ty, kamoš, si mal vidieť tú onú, to bola taká haluz, ty kokso!“ – poviem vám, v tej chvíli nik z nás nevedel, čo nám táto „pravá ruka Janka Hraška“ vlastne hovorí. A o to presne išlo! Náš cieľ bol preto viac ako veľký – naučiť sa používať materinskú reč správne.

Ako nám povedal pán Cíger: „Hlavný problém dnešných detí nie je to, že nečítajú, problém je to, čo sa číta.“ Slovenský jazyk

stráca čoraz viac svoju ľubozvučnosť a krásu. Ochudobňuje sa výrazmi, ktoré majú malý, ba dokonca žiadny význam. Preto sa treba týmto chybám a ich odstraňovaniu venovať. Projekt prebiehal na pôde Evanjelickeho a. v. cirkevného zboru v Martine po prvý raz a stretol sa s pozitívnym ohlasom u detí aj rodičov.

Janko Hraško je známou rozprávkovou postavou. Napriek tomu si musíme priznať, že mnohí z nás si už na jeho príbehy nespomínajú. Kniha nám akosi „zneznamela“. Pán Cíger ju preto defom cez rozličné úlohy zo slovenského jazyka hravou formou pripomína.

Príbeh o malom chlapčekovi, narodenom z hraška a spiacom v orechovej škrupinke, je v súčasnosti dopĺňaný ďalšími vtípnymi „hraškovinami“. Spomeňme napríklad, že Janko Hraško je prezidentom Rozprávkovej republiky. Za svojho ministra zahraničných vecí vymenoval Jeana Armana von Kukana, ktorý je nám dobre známy ako „Smelý zajko“. Janko Hraško má dokonca múzeum či vlastnú univerzitu s katedrou Hraškoly. V to popoludnie sme boli my všetci jej študentmi. Domov sme sa práve preto vracali ako šťastní, novopečení, malí – veľkí bakalári Hraškoly.

Hedwi Hennelová

KDE JE MÔJ DOMOV?

Priznám sa, že presne neviem, myslím ten pozemský. Posledné obdobie sa ma niektorí ľudia zo zboru priamo či nepriamo pýtajú, či sa neplánujem(e) vrátiť späť do Martina. Nemusím ani trochu rozmyšľať nad tým, čo pre mňa znamená Martin a cirkevný zbor. Tu som vyrástol, v meste uprostred jedinečnej prírody s bohatou kultúrou, v spoločenstve ľudí, ktorí ma prijali a ukázali mi cestu k Bohu. Martin natrvalo ostane v mojom srdci. Okolnosti však človeka často donútiť, aby zmenil svoje pôsobenie. Mnohí sa sťahujú za prácou či rodinou. Nie je to inak ani v mojom prípade. Zmena pôsobiska preverila aj kvalitu vzťahov. Niektoré zostali, iné sa skončili.

OTVORENÉ SPOLOČENSTVO

Hĺbka a trvanie vzťahov závisí od ochoty otvoriť sa druhému a aktívne prejavíť záujem aj napriek prekážkam. Pri budovaní spoločenstva je tiež dôležité neuspokojiť sa len s okruhom známych. Keď som chodil na mládež do Martina, vnímal som minimálny záujem o turčianske či celoslovenské stretnutia a tábory, čo spôsobilo ochudobnenie o možnosť spoznať statočné zápasiacich veriacich v nejakej „zapadlej“ dedine či v zbere a o možnosť poslúžiť svojimi darmi. Prvotná starostlivosť o svojich najbližších je správna, ale uzavretosť do seba vedie k duchovnej pýche. Tento s ploštený pohľad na kresťanstvo a vieru v Boha môže spôsobiť aj taký negatívny jav, že mimo svojho „bezpečného priestoru“ sme bezradní. Mládež odíde študovať a pracovať mimo svojho domova, nehľadá kresťanské spoločenstvo a po čase sa jej môže stať, že ochladne jej viera v Boha, prípadne ju aj stratí (to sa aj deje). Keď som pracoval v Bratislave, vedel som, že tu existujú dobré spoločenstvá a v niektorých z nich som aj poznal kresťanov. Vďaka aj týmto kresťanom som si aj vo veľkomete našiel duchovný domov, čo ma neskôr obohatilo. Poznávanie rôznosti rozšíri náš obzor, staneme sa súčasťou širšej duchovnej rodiny a budeme otvorenejší misijne pôsobiť aj mimo cirkevných štruktúr.

JA A BOH

Spoločenstvo je dôležité, ale nie je dobré ak nevieme duchovne žiť bez neho a stane sa závislými od ľudí. Ľudia nás môžu skla-

mať, nepochopíť, priateľstvá sa skončia. Jedine budovanie vzťahu s Bohom má trvalý zmysel. On existuje vždy.

Ako viete, teraz sme s Betkou v Košiciach. Nové mesto, neznámi ľudia, iné povinnosti. Nie je jednoduché zaradiť sa, niekam patriť. Pozitívom tejto skúsenosti je, že viem už viac pochopiť, ako sa cíti človek, ktorý príde do nového prostredia. A tiež môžem skúmať, na akom základe stojí moja viera.

Skúste si, bratia a sestry, položiť otázku: Čo by vám zostalo, kde by bol váš domov, keby ste zrazu nemali svoje mesto, rodinu či spoločenstvo cirkevného zboru? Mne zostal Boh a Jeho slovo. Boh je všade tam, kde ho pustíme. A kde je On, tam chceme mať svoj domov.

TOMÁŠ MICHALÍK

Čo máš, čo si nedostal? 1 K 4:7

RETROSPEKTÍVA S BODKOU

V roku 2006 som sa prihlásila na bakalárske štúdium Misijná práca s deťmi a mládežou na Žilinskej univerzite. Mojm snom bolo spoznať Božie slovo a vedieť ho používať. Prijali ma. Štúdium prebiehalo na Biblickej škole v Martine.

Ako sa mi študovalo? Super. Vyučujúci, pani Janka Mineková, tety kuchárky... mi pomáhali môj sen zrealizovať. Vo vyučujúcich bola skĺbená otcovská prísnosť i náročnosť, ale aj matkina láskavosť. Co viac môže študent chcieť?

Som učiteľka. Viem, že výkon študenta vo veľkej miere ovplyvňuje pedagóg (svojou osobnosťou, prístupom k študentovi aj učivu). Vek a skúsenosti mi umožňujú porovnávať štúdium na vysokej škole kedysi a dnes. Dnes sa študuje oveľa lepšie. Prečo? Nastúpila úcta k študentom a zmizla nadradenosť pedagógov.

Bodkou za ukončením štúdia je vďaka. Vďaka za všetky vedomosti, za pomocnú ruku, za prístup a milé slová, ktoré boli balzomom pri prekonávaní prekážok. Vďaka za sprevádzanie k samotnému vrcholu štúdia – k získaniu diplomu.

A čo ďalej? S Božou pomocou chceme šíriť to, čo som vďaka štúdiu na Biblickej škole získala.

MÁRIA STOPKOVÁ

Igor Pivko

LETO V BENICIACH ROKU 1944

(Zo spomienok brata Lýdie Bučkovej – švagra Jozefa Bučku)

Ako obyčajne, tak aj tohto leta bola u nás v Beniciach sestra Lydka s deťmi na prázdninách u starej mamy. Milanko mal už tri a pol roka, Jelka jeden a pol. U nás im bolo dobre, lebo všetkého na gazdovstve bola hojnosť. Aj šantíť bolo kde v prednej kvetinovej záhrade, či vo veľkej ovocnej záhrade za domom, alebo na hospodárskom dvore plnom rozličnej hydiny a holubov. Deti sa rady chodili dívať do ovčiarne na jahniatka, alebo do maštale na teliatka či koničatká. Občas som Milanka posadil na koniča Mirzu, ktoré bolo k rukám, lebo sme ho vychovali na kravskom mlieku. Naučilo sa chodiť aj do kuchyne. Mali sme aj troch psov. Jeden bol vlčiak Arvid, ktorý ešte ako šteňa rád sa zdržiaval pri kočiku malého Milana. Aj člnkovať a kúpať sa bolo kde, lebo okolo záhrady tečie Turiec. Každé leto prichodili na týždenný pobyt z Bratislavy Janoviakovci: sesternica Bandika s mužom Jankom. Často chodievali k nám aj chlapi z Koštian: Vladko a Dušan Zbiňovskí, synovia Olgy, našej sesternice. Vtedy bývalo u nás veselo. Jožko Bučko tiež trávil dovolenku v Beniciach pri deťoch. Rád chodieval na ryby na valčiansky potok spolu s Jankom Janoviakom. (Pstruhy na masle sme často mávali na večeru. Len tak sme si po nich oblizovali, prsty.) Jožko často na noc v to leto odchodil do Martina. Dôvod som sa dozvedel neskôršie – boli to tajné schôdzky členov ilegálneho okresného výboru pod Straňami!

Práce na gazdovstve prebiehali ako obvykle. V polovici augusta mlátili sme raž do stoha pri dedine, keď som prvý raz videl partizánov prechodiť poľom do Valčianskej doliny. V tie dni sa už hodne povrávalo o nich aj o tom, že ruské lietadlá zhadzujú vo Veľkej Fatre parašutistov, ku ktorým sa pridávali jednotlivci z podhorských dedín.

Dva dni pred vypuknutím Povstania okolo tretej hodiny nadránom zobudilo ma bú-

chanie na okno mojej izby. Nevedel som, čo sa robí, rýchlo som si natiahol nohavice a čizmy a šiel som odomknúť dvere na verandu. Na schodoch stálo asi desať neznámych chlapov. Jeden z nich ma oslovil, že ako podporujeme partizánov. Hneď som vedel, čo sú to za hostia! Deň predtým som bol u horára Šumichrasta vo Valči so slatinou pre partizánov, tak som sa s tým vytasil. Videl som, že to zaučinkovalo. A už krotkejšie sa pýtali, čo im dám teraz. Napadlo mi, že v kuchyni máme niekoľko hrúd ovčieho syra, tak som im ho ponúkol. Vtedy už prišla zo spálne mama aj Marieta pozrieť, čo sa robí. A hneď sme mali plné ruky práce: Marieta išla do chlievov s niekoľkými partizánmi, lebo pýtali ošipanú, ja do sypárne vydať desať vriec múky. Maminka po peniaze. Práve som sa vrátil do pitvora, keď im okolo nej zhrknutým asi šiestim partizánom rátala na ruku tisícovky. Nakoniec si vzali aj môj bicykel, čo stál na verande. Naložili všetko na nákladné auto, ktoré stálo na dvore, a ani neviem, či sa poďakovali, keď odchádzali.

O spánku nebolo už ani reči – hodnú chvíľu nám trvalo, kým sme sa upokojili. Ráno prišla prvá vystrašená žena nášho vedúceho kočiša, že čo je s nami. Rozprávala, ako ich zobudili, lebo oni mali kľúče od brány do dvora. Informácie mali od dedinčanov. Ba jeden z partizánov bol krátko prisťahovaný do Beníc. Mal som dojem, že niektorí z nich si mysleli, že sú v Rakove u grófkgy Neuhausky, pýtali sa, kde je telefón. Ráno, pravdaže, celá dedina bola na nohách, lebo nočná návšteva u Pivkovcov, to bola udalosť!

Predpoludním okolo jedenástej hodiny vťahlo do dvora osobné auto – podľa zelenej farby som poznal, že patrí primárovi Kustrovi. Vystúpili z neho dvaja ľudia: starší bol z Martina Žajbáň, mladšieho som nepoznal. Prišli hore do domu. Mňa s Lydkou poslali von z izby. Šajbáň vytiahol pištoľ, položil ju

na stôl a spýtal sa: Pani Pivková, ako podporíte peňažne partizánov? Mama odišla, do spálne, kde na klavíri nechala v noci zvyšok peňazí. Bolo tam ešte 7 000 korún. Šajbáš sa za ne galantne poďakoval a odišiel aj s kamarátom, ktorý dával pozor na verande.

O pár dní po tejto návšteve prišiel k nám slušne neznámy človek, ktorý sa predstavil ako partizánsky vyšetrovateľ a pýtal sa na Šajbáňa, či bol u nás a koľko peňazí odniesol. Mne podal fotoaparát, či ho poznám. Bol to Kodak, ktorý mi zvesil z vešiaka v pitvore Šajbáňov spoločník a ja som to ani nezbadal. Po krátkom čase sme sa dozvedeli, že milého Šajbáňa sami partizáni odsúdili za rabovanie, lebo našli u neho 100 000 korún, ktoré stačil po Turci za jeden deň vyinkasovať pre seba. Dostal za to guľku.

Medzitým sa začalo otvorené povstanie, keď na martinskej stanici zadržali 20-člennú skupinu gen. Otta na ceste z Rumunska s tým, že trať v tuneli pri Strečne je zahatá, aby prenocovali v kasárňach, kde ich na druhý deň ráno na dvore všetkých postrieľali naši vojaci. Povstanie sa začalo predčasne, lebo front bol ešte ďaleko od nás pri Llove, a nie pri Krakove, ako bolo v odboji dohodnuté. To mi povedal vtedy Jožko.

Keď Nemci obsadili Žilinu, hrozilo bombardovanie Martina, preto Jožko odviezol rodinu z martinskej fary do Trnova k známym. Tam boli asi dva týždne.

Boje pod Strečnom, kde hrdinsky bojovali francúzski partizáni, sa preniesli na Dubnú skalú. Stačili tri nemecké messerschmity, ktoré urobili pár náletov, a obranu úzkej doliny Váhu rozbili. Nemci potom postúpili až na Vrútky.

Na Jožkovo želanie previezol som našich z Trnova do Beníc a na druhý deň sme ich vystrojili na Facunovom voze ďalej do Harmanca. Na voze okrem zásob bola aj detská postieľka, deti Milan a Jelka s mamou a Marietou, slúžka Milka a 17-ročný Jožkov synovec Vlado Roháčik. Kone poháňal Jožko, lebo náš paholok odmietol ísť s nimi. Aká to bola ťažká cesta hore a dolu serpentínami do Harmanca, rozprával nám Vlado, ktorý sa vrátil na druhý deň so záprahom do Beníc. V tom čase to bola úzka prašná cesta –

po pravej strane skaliská, po ľavej priepašť; na ceste plno vozov, takže nebolo možné ani zastať a dať koňom oddýchnuť, keď od námahy padali na kolená!

Potom sa vrátil do Martina aj Jožko a pochovával našich vojakov, padlých v boji o Záturčie.

O niekoľko dní zjavil sa v Beniciach Vlado Zbiňovský, po ktorom poslala maminka pre našich do Harmanca dajaké potraviny, myslím slanineu.

9. septembra na Maru, keď mala maminka meniny a pár dní predtým (30. augusta) narodeniny, bol u nás slávnostný obed na počesť gratulantov: sesternic Vierky Šetkovej a Zory, ktoré došli na bicykloch z Blatnice, kde boli v ten čas evakuované spolu s tetou Aničkou. Prišla aj Marieta z Harmanca, lebo vlaky ešte chodili do Příbovic. Pri stole okrem nás bolo ešte niekoľko vojakov – tankistov, čo oddychovali v Beniciach. Pamätám sa, že bol medzi nimi poručík Juraj Roháčik, syn maminkinej priateľky zo Sučian – Milky Roháčikovej. Maminka na hostinu oferovala prasiatko upečené v chlebovej peci pekne na chrunkavo do pomarančovej farby. Takú špecialitu ani predtým, ani potom som veru nejedol!

Odpor našich vojakov pri Záturčí, keď sa partizáni stiahli, už netrval dlho a obyvatelia Martina skoro všetci evakovali. Medzi poslednými bol aj náš Jožko. Včasráno prišiel k nám do Beníc s malým kufrikom a palicou. Čudoval sa, že my sa tiež nepoberáme odišť. Ale maminka vyhlásila, že nikam nejdem. Pamätám sa, ako zodvihol a spustil plecica a povedal: „Urobte tak, ako najlepšie viete.“ Práve vtedy, keď sa s nami už lúčil, začali dopadať prvé strely na dedinu. Nemci obsadzovali Turiec z juhu, odkiaľ sme ich nečakali. Prebili sa cez Vyšehrad od Privi-dze. Ako utekal smerom na Rakovo, prišlo mu na rozum, že si zabudol revolver na kasni v mojej izbe. Tak sa vracal od železničnej stanice po lúke k Turcu, že mi zavolať, aby som mu ho doniesol, ale Nemci boli už v dedine aj v našom dvore a keď ho zbadali za Turcom, začali na neho strieľať. Podarilo sa mu odpližť nazad na stanicu a keď prechodil cez Rakovo, zobral ho na auto kapitán

Svadba Jozefa Bučku a Lúdie Pivkovej, Benice 1936

Fedor Zorkóci, jeho známy z Martina. Podarilo sa im dôjsť do Blatnice, hoci danovskú cestu už Nemci ostreľovali z tanku z vršku nad Rakovom. Z Blatnice cez Gader na Krížnu a stadiaľ dolu do Tureckej a cez Staré Hory do Banskej Bystrice viedla cesta mnohých utekajúcich pred Nemcami, lebo tam sa sústredili povstalecké sily.

Tak Nemci boli už v Beniciach a radosť tunajších gardistov a ľudákov veľká! Ktosi pribehol so správou, že našich dvoch výžinkárov chytili a že sú v humne u st. Haluškovcov aj s inými. Ponáhlal som sa ta a na ceste ich už ládovali na nákladné auto. Oslovil som jedného dôstojníka (Nemca), že sú tam aj naši dvaja robotníci, ktorí ešte v to ráno boli kosíť mládku na lúkach. Na moju žiadosť, aby ich prepustili, mi odsekol, že nebudú z nich robiť maslo! Keď som videl, že jedného asi 12-ročného chlapca, ktorý sa motal okolo nich, doslova vykopl na nákladniak, pomyslel som si, že sa to môže stať aj mne. Viac som nenalieval. Potom som sa dozvedel, že naši výžinkári pred blížiacou sa strelbou ušli z poľa, pobrali si dajaké veci a utekli z dediny aj s inými dedinčanmi smerom do Ra-

kova a ďalej do Blatnice a cez hory domov do Nevolného pri Kremnici. Dvaja z nich sa však po chvíli vrátili ešte po zásoby na ubikáciu a s vedrom bravčovej masť utekali pozdĺž potoka na most, kde ich Nemci zadržali a ako partizánov zajali. Doplatili na to životom v nemeckom lágri!

Nemeckí vojaci, dobre informovaní od gardistov, u ktorých boli ubytovaní, prišli na druhý deň po naše rádio a rozkázali si dodávať denne 10 litrov mlieka, lebo máme 10 kráv, ďalej maslo, vajcia, med. A že máme kúpeľňu, ktorú musíme dať k dispozícii nemeckým vojakom. To sme im odmietli, lebo boiler bol našťastie rozletovaný a voda sa nedala v ňom ohriať.

O pár dní prišiel k nám veliteľ nemeckej kolóny, prechodiackej cez Benice. Maminka mu ponúkla čaj. Spýtal sa, či máme rádio (asi chcel počúvať správy). Povedala mu, ako nám nemeckí vojaci odniesli do dediny aparát. Hneď tam išiel so mnou a rozkázal ho vrátiť. Nuž ale čo? Po jeho odchode s kolónou dostavil sa k nám červenovlasý feldwebel (rotný) a žiadal rádio späť. Ja posmeľný som mu ho odmietol vydať bez papiera.

Nahnevany odišiel. Netrvalo dlho a vrátil sa späť a v kuchyni na maminku zvriskol: Keller aufmachen! Tã otvorila dvere do špajze. Povedal, že nie špajzu, ale pivnicu. Ja som tam prišiel práve, keď išli do pivnice. Len toľko, čo sme vošli dnu, Nemec vytiahol z vrecka päť patrónov a zreval: Munizion! Zároveň namieril na mňa pištoľ. Maminka sa vrhla medzi nás a ja som vybehol von privolať pomoc. Práve pred vchodom domu sa zjavili dvaja dôstojníci, ktorí u nás nocovali, a tých som prosil, aby išli so mnou, že v pivnici nás chcú postrieľať. Hneď počúvli a keď sa pýtali feldwebla, čo sa to robí, ten skrotol a bolo po prehliadke. V pivnici boli totiž dva koše so športovými potrebami (boxerské rukavice, dresy a pod.), ktoré u nás nechali naši vojaci, keď evakovali kasárne v Martine. „Dobrodinci“ z dediny sa zase postarali o to, aby Nemcov informovali o tom a nahuckali ich proti nám.

Onedlho sa červenák vrátil s nákladným autom, na ktoré tie koše z pivnice naložili. Ja som sa práve holil, keď sa otvorili dvere do kúpeľne a v nich sa zjavil ten istý nemcúr a namieril na mňa revolver so slovami: „Sie sind verhaftet!“ (Ste zatknutý). Pýtal som sa ho, či sa smiem doholiť. Tak tam vo dverách stál a mieril stále na mňa. Ani sa mi ruky netriasli, čo sa teraz čudujem! Ešte som si obliekol kabát, trenčkot a vyšli sme do dvora. Kázal mi nasadnúť k šoférovi. On na stupátku celou cestou do Příbovic mieril na mňa cez okienko vo dverách. Aj cestou cez záhradu do Karlovských domu, kde bolo komando. Nechal ma stáť pri strážnom vojakovi a šiel zahlásiť, koho došikoval. Po chvíli ma zaviedol do izby, kde za stolom sedel komandant a začal vŕsť; „Sie haben Schwager Partizan, und wo ist?“ Ja som mu odpovedal, že mám švagra ev. farára a že neviem, kde je. Ďalej ma obvinil, že nechcem dovoliť nemeckým vojakom počúvať rozhlas, ani im dať kúpeľňu na používanie, ani potraviny poskytnúť. Tieto tvrdenia som mu smelo vyvrátil. Spýtal sa, či som vojak (asi preto, že som nestál pred ním v pozore). Vravím, že nie. Potom mi začal vyhrožovať, že ak ešte niečo o mne počuje, že uvidím. A nakoniec zreval: Sie können verschwinden! –

Zmiznite! S pozdravom Ich empfehle mein (Porúčam sa) vypochoďoval som z izby s ľahkým srdcom. Doma som našiel maminku v plači. Už si, chudera, myslela, že sa nevrátim. Maňa Halušké, kamarátka našej Mariety, prišla práve k nám a utešovala ju.

Dni bežali ďalej a robota na gazdovstve pokrивkávala. Jesenné práce – kopačku zemiakov, oračku, ani neviem, ako sme dokončili. Pamätám sa však, ako sme tesne pred Všechsvätými vyorávali zemiaky pri dedine. Bol pekný slnečný deň. Odrazu pred obedom bolo počuť aj vidieť nad Križnou nemecké lietadlá, čo bombardovali Staré Hory. To už bol koniec povstania. Ľudia sa vracali z hôr. Niektorým sa to podarilo, mnohí padli do zajatia a potom ich Nemci šikovali aj cez Benice hladných a smädných. Keď im na ceste dedinčania podávali vodu, Nemci im vykopávali vedrá z rúk. Bolo to strašné!

Naši sa vrátili domov koncom novembra. Prežili povstanie na ev. fare v Ľubietovej, kam za nimi prišiel aj Jožko po potlačení povstania. Keď vyzývali, aby sa všetci utečenci vrátili domov, vybral sa za rodičmi pri Nitre aj Jožko. Bolo to 2. novembra. Pri legítimovaní sa v Slovenskej Ľupči nepoužil pre taký prípad pripravenú falošnú legítimáciu (na cudzie meno), a tak Nemec hneď našiel jeho meno v zozname a zaistil ho. Na čestné slovo ho pustili prenocovať na tamojšiu faru a ráno sa im prihlásil! Utečť by bolo v rozpore s jeho svedomím a daným slovom! Nasledovalo väznenie najprv v Banskej Bystrici a potom v Bratislave. V Bystrici ho navštevovala teta Milka Pokorná, r. Quotidiánová (rodáčka z Beníc a maminkina sesternica). Prepašovala mu do väzenia dáke potraviny a od neho listy. V Bratislave bol väznený od 21. novembra do 19. februára 1945. O jeho ďalších osudoch a smrti dozvedeli sme sa až po oslobodení, keď prichádzali z koncentračných táborov tí, ktorí prežili. Spomínali s veľkou láskou a úctou na Jožka, ktorý – i keď vysilený a chorý – udržoval ducha spoluväzňov, no sám telesne nevydržal. Vraj si pýtal aspoň kocku cukru, aby vydržal do oslobodenia – tak nám o jeho posledných dňoch rozprával ukrajinský partizán Pivovar z Charkova, ktorý s ním ležal na jednej priční v revíri.

V jeden novembrový podvečer sme sedeli ako obyčajne v kuchyni a zrazu počujeme kroky v pitvore. Vo dverách sa objavila v „ka-pišóniku“ a v kapčekom dvojrročná Jelka, ktorú poslali popredku. Vzápätí sa dohrnuli ostatní. Bolo to radosti a víťania po troch mesiacoch, čo sme sa nevideli a takmer nechyrovali o sebe. Z toho večera utkveli mi v pamäti Jelkine slová: „Keď budete lí, pôjdem peč!“ No my sme zlí neboli, aspoň sme sa o to snažili, tak vyhrážka zaučinkovala na nás!

ZIMA A JAR V ROKOCH 1944-1945

Keď sa naši vrátili z Lubietovej, našli v dome nevolaných hostí. Usalašilo sa u nás nemecké komando a obsadilo polovicu domu. V červenej spálni býval hauptmann von der Schrott, dvaja majori, v kúpeľni ruská tlmoč-nička Vera.

Keďže naša maminka vedela dosť dobre po nemecky (zo židovskej školy v Sučanoch), správali sa „hostia“ slušne, len raz mal hauptmann čertovskú žiadosť, aby sme uvoľ-nili ovcia pre jeho autá, lebo v januári bo-li silné mrazy. Dalo dosť roboty vyhovoriť mu to, že ovciam sa budú čoskoro liahnuť ja-hence, tak z tej jeho žiadosti zišlo.

V tom čase museli dedinčania chodiť ko-pať zákopy až k Laskáru. Zem bola zamrz-nutá až na pol metra a jamy pre bunkre si vyžiadali poriadnu námahu. Za prácu sme dostali zaplatené, ale to nestálo za to, čo sme si užili zimy!

Blížila sa jar a do poľa nebolo ísť na čom orať, lebo naše záprahy zobrali Nemci na furmanky, z ktorých sa už viac nevrátili. Maštal bola síce plná nemeckých koní, pri ktorých boli Ukrajinci.

S tými sme sa skamarátili a boli ochotní pomôcť nám orať. Vtedy sa komando od nás odsťahovalo do Martina, zhodou okolností práve na ev. faru, kde Bučkovci mali ešte ná-bytok. Časť z neho nám aj oni previezli do Beníc.

Potom sa u nás nocľazníci častejšie striedali. Jeden z nich, menom Gottfried Huss, nám ostal v pamäti, lebo pri odchode nechal nám dve kobyly, ktoré boli na ožrebenie. Na

tretí deň sa uliahlo mŕtve koniča a kobyly nám zase iní odvedli. Druhá kobyly, ktorá nám zostala, bola taká preliačená. Volali sme ju Frída na pamiatku darcu. Služila nám ešte dlho po vojne.

Malej Jelke sa zapáčilo slovo partizán. Často ho s radosťou a ako naschvál vyslovovala s poriadnym prízvukom na r. Keď ju Nemci počuli, chytala ich nervozita a os-tražitosť. Darmo sme chceli odvrátiť jej po-zornosť na iné slová, ona len ďalej po svo-jom.

Keď už mali Nemci celkom ustúpiť, prišiel k nám starší pán Hauptmann z martinského komanda a v noci nás ochránil pred fron-tovými vojakmi, ktorí na ústupe rabovali. Ešte aj koňa, ktorého vyviedli z maštale, roz-kázal vrátiť. Povedal však, že na druhý deň prídu Rusi a tí nám ho zoberú. Aj sa tak sta-lo. Spolu s Nemcami ustupovali aj gardisti z Kremnice. Aj tí sa ubytovali v Beniciach u suseda Facunu a spôsobili nám ťažké chvíle. Gardisti sa správali voči nám zo všet-kých najhoršie!

Pred blížiacim sa frontom utiahli sme sa so zásobami do pivnice. Deti mali postielku v malej pivničke, my ostatní matrace na zemiakoch, lebo pivnica ich bola plná.

Prvý „osloboditeľ“ pricválal do dediny na koni a maminka si ho uctila fľašou rumu. Nebol však spokojný, lebo z obsahu fľaše už trochu chýbalo. Do prednej záhrady dovalili sa na vozoch vojaci, rozložili mínometry a už sa starali o zrádlo. „Davaj barana!“ prikázali. Ja som to bral doslova, nevediac, že baran znamená ovcu, a kázal som bačovi, aby jedného z troch plemenných baranov, čo boli v krdli, im chytil. Potom prišiel rad na koňa, toho, čo nám Nemeč vrátil. Za miešok ovsa, na radu iného Rusa, som koňa zachránil. Na druhý deň, keď som bol v Príbovciach u notára, prišli tí istí vojaci a koňa si predsa vzali, lebo im „náda pušku“ potiahnúť. Sluhu, ktorého mama poslala s ním, za dedinou vrátili so slovami: „Jdi damoj, job tvoju maň!“

Potom sa k nám dostavil komandir dediny so zoznamom potravín, ktoré sme mali dodať pre „palkóvnika“: tri chleby na mlieku pečene, maslo, smotanu, vajcia, „prasionok“ na pekáč a neviem čo ešte. Posledná položka bola tri butilky vína. Keď som sa ho opýtal, kde mám víno vziať, povedal, že veď máme veľkú záhradu. Tak som ho poslal, nech si ide tam butilky pohladať! Pod večer prišiel opäť za mnou s návrhom, že ak budeme stravovať „palkóvnika“ s rodinou, budeme môcť bývať všetci hore v dome a nie v pivnici. To sa mi, pravdaže, zapáčilo, tak som sa ho spýtal, čo máme na raňajky pripraviť, či kávu, alebo čaj. Odpoveď bola: baraninu, teľatinu i govadinu. Ostal som zarazený a vravím: Vieš ty čo? My zostaneme radšej v pivnici a „palkovník“ nech sa stravuje sám. A pri tom ostalo. My v pivnici, plukovník s mladou ženou a dekom asi polročným a kuchárom hore v celom dome. Keď už bol všetok riad zašpinený, zavolať kuchár „chaz-jajku“ a dovolil jej, že môže ostať hore a umývať riad. Nepamätám sa, ako sme sa my v pivnici s deťmi po tie dni stravovali. Na šťastie za pár dní odchodili a bárišňa sa so slzami lúčila a ďakovala: Izvinite, izvinite!

Ktorýsi dobrodinec z dediny prezradil Rusom, že máme schované dve koničence

v záhrade. Tak dlho sa Rusák motal po záhrade, až zaškrtkotal retiazka v prístrešku. Hneď tam vběhol a vyvedol to krajšie – Mirzu. Utekal som do susedov Ondrušovcov. Vedel som, že u nich je práve jeden dôstojník zo Svobodovej brigády a toho som prosil, aby nedovolil Rusovi odvieť koniča. Dalo mu to dosť práce, kým si Rus dal povedať, že by bola škoda mladého konika, nie súceho pod sedlo.

Aj dva sudy nafty, ktoré som mal v záhrade, mi Rusi odniesli, vraj pre dedinčanov na svietenie namiesto petroleja. Nikto však naftou nesvietil, lebo veľmi čadila. Našťastie traktor, zahádzaný slamou v ovčiarni, sa zachoval.

Rusov vystriedali Rumuni, pred ktorými nás plukovník varoval, že sú to zlí ľudia. Nuž, boli to slušní ľudia. Pomestili sme sa všetci v dome, hoci tam boli dvaja generáli a celý štáb, traja puceri a kuchár. Znášali sme sa celkom dobre, lebo sme sa mohli dohovoriť po nemecky, francúzsky aj rusky. Obyčajní vojaci boli biedni, lebo boli zle stravovaní. Hydina na dvore mala po chlebe!

Martin bol oslobodený 11. apríla, ale bojovalo sa ešte pri Vrčicku a Gajdli. Stále bolo počuť zvoniť telefón vo veľkej izbe, kde bol štáb, a povely na front.

Po oslobodení Martina, keď vlaky ešte nechodili, peši prechodili Benicami Slováci z juhu, ktorí mali narukovať k našej (Svobodovej) armáde. Tých sme hostili ovčím syrom.

V máji a júni vracali sa zo zajatia a z koncentračných táborov domov zúbožení Slováci. Vypytovali sme sa ich na Jožka Bučku. Ktosi z nich hovoril, že na ceste videl farára Bučku, ale že je šedivý a zoslabnutý. Darmo sme ho denne netrepežlivo vyzerali. Už sa nám nevrátil.

Tieto rozpomienky píšem takmer po 44 rokoch.

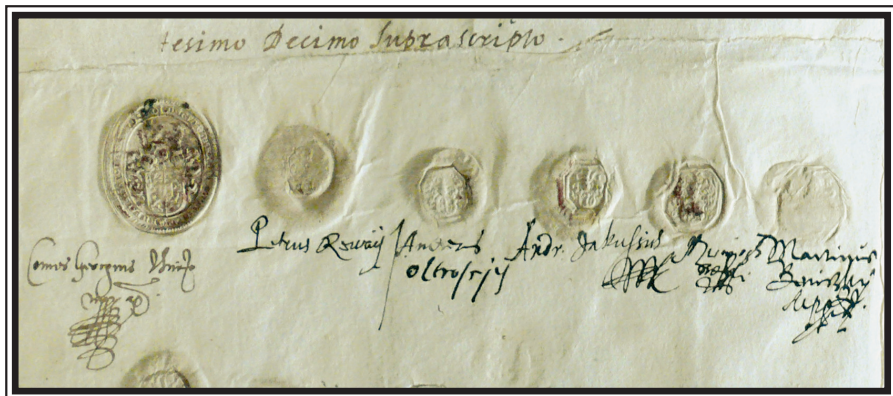
V Martine 14. februára 1988

Z publikácie o Jozefovi Bučkovi,

ktorý pripravuje na vydanie

Evanjelický a. v. zbor

v spolupráci s Biblickou školou v Martine

Unikátny objav v Slovenskej národnej knižnici

Bolo to uprostred jari roku 2008, keď sa vedecký pracovník Slovenskej národnej knižnice Dr. Ľubomír Jankovič usiloval nájsť vo fondoch tejto inštitúcie čo najviac zaujímavých dokumentov vhodných pre projekt, ktorého cieľom bolo predstaviť slovenskej i medzinárodnej verejnosti klenoty národného kultúrneho dedičstva zapísané na jedinečnom nosiči antickej a stredovekej knižnej kultúry – na pergamene. Pri štúdiu siahol i na nerspracované „hebraiká“ – dokumenty popísané hebrejským písmom. Keď jeden z týchto dokumentov otvoril, zistil, že v pergamenovom obale nie je hebraikum, ale unikátne slovacikum, vzácny dokument, ktorý sa týka dejín Slovenska. Našiel „acta originalia“ – originálny latinský text dokumentu, ktorého názov, ak má byť v slovenčine úplný a výstižný, znie Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z 30. marca 1610. Tento dokument schválili účastníci Žilinskej synody, predstavitelia evanjelickej šľachty spoločne s evanjelickými duchovnými, ktorí prišli na pozvanie palatína Juraja Turzu do Žiliny, aby na území desiatich preddunajských (hornouhorských) stolíc, ktoré sa rozprestierali najmä na území dnešného Slovenska, ustanovili od rímskokatolíckej cirkvi nezávislú evanjelickú a. v. cirkev v Uhorsku. Svoje rozhodnutie potvrdili a garantovali podpismi a pečatami. Dokument bol donedávna známy vo viacerých tlačených vydaniach a v rukopisných odpisoch. Ale „acta originalia“ boli pred verejnosťou skryté. Najskôr boli súčasťou šľachtickej rodovej knižnice Turzovcov. Z knižnice sa však dostali do „neznámych rúk“. Napokon sa rukopis dostal do Slovenskej národnej knižnice, a to kúpou od neznámeho vlastníka 30. mája 1958. Pre Maticu slovenskú – Slovenskú národnú knižnicu rukopis zakúpil za „vtedajších“ 2 800 korún československých doc. Dr. Augustín Baník. Pri tejto príležitosti vysoko oceňujeme prezieravú akvizíciu váženého bibliotekára a archivára, začas správcu Slovenskej národnej knižnice, ktorý v predmetných „originálnych aktoch“ Žilinskej synody rozpoznal významný dokument slovenského kresťanského a národného kultúrneho dedičstva a kúpou pre Slovenskú národnú knižnicu principiálne prispel k jeho záchrane. Dnes sa môžeme dôvodne domnievať, čo by sa bolo bývalo stalo, ak by bol rukopis kúpil priekupník vzácných rukopisov. Slovensko by o vzácny prameň evanjelických dejín slovenských, ale i uhorských a európskych, nepochybne prišlo, ako sa v minulosti už neraz stalo.

Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610

(Aké je ich znenie, čo obsahujú a aký je ich význam)

Vlastné Zákony a ustanovenia Žilinskej synody sú súčasťou širšie koncipovaného dokumentu, ktorý je označovaný pojmom *Acta et conclusiones* – Akty a závery Žilinskej synody. Akty a závery obsahujú rad ďalších dôležitých pasáží vieroučnej a organizačnej – deklarátornej a zápisničnej povahy o účastníkoch, konaní a rozhodnutiach Žilinskej synody, ako aj vlastné zákony a ustanovenia, ktoré sú štylizované prostredníctvom šestnástich zákonných článkov legislatívnej povahy. Významnú – vstupnú zložku (v preambule) dokumentu predstavujú osobnosti – synodáli – vyhlasovatelia zákonov a ustanovení, svetskí a duchovní činitelia, ktorí po završení rokovania synody dokument vlastnoručne podpísali, stvrdili pečaťami a svojou svet-skou i duchovnou autoritou garantovali. Pozoruhodné je, že nie všetci vyhlasovatelia zákonov sú medzi ich signatármi (mohlo sa stať, že na synode nemohli byť prítomní do konca) a niektorí z podpísaných nie sú uvedení medzi vyhlasovateľmi. Väčšina z nich je v súčasnosti temer neznáma – zaslúžia si preto mimoriadnu bádateľskú pozornosť. Medzi významné pasáže dokumentu patria údaje o bohoslužobných príležitostiach synody, o vhodných formách a štruktúrach budovania evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku, o koncipovaní a schválení zákonov, voľbe superintendentov (Eliáš Láni, Samuel Melík, Izák Abrahamides), o inštalovaní Eliáša Lániho a Samuela Melíka, ako aj o ustanovení dozorcov (inšpektorov – námestných superintendentov), a to pre nemeckých evanjelikov (Š. Heuchelin, P. Lentz) i pre evanjelikov maďarských (Š. Kürti). Pomerne neznáme sú vlastné Zákony a ustanovenia Žilinskej synody. V krátkom článku ich nemožno predstaviť doslovne, preto ich obsah podávame v skrátrenom prepise Daniela Veselého z jeho monografie *Dejiny kresťanstva a reformácie* (2004):

1. *Superintendenti, dozorcovia a seniori si majú všemožne dať záležať, aby čistým pravoverným učením a bezúhonnosťou života i mravov mohli svietiť svetlom ostatným pastierom a stádu.*

2. *Majú každoročne sami navštevovať cirkev, a to ako len budú môcť, alebo prostredníctvom svojich seniorov. Majú byť prítomní každoročne na kňazských zhromaždeniach.*

3. *Na vizitáciách majú zisťovať, ako kazatelia vyučujú, či vedú ľud k modlitbám a katechizáciám. Majú skúmať mravno-náboženský život kazateľov a ich vzťahy s cirkevníkmi.*

4. *Všetky dôchodky kostolov, fár, škôl a nehnuteľností majú evidovať a chrániť.*

5. *Kazateľov a učiteľov majú brániť proti každému bezprávniu a pohaneniu.*

6. *Majú ustáliť jednotné obrady a agendu. Maďarských kazateľov netreba nútiť, aby nosili kamže.*

7. *Kandidátov súcich vekom a bezúhonnosťou života majú komisionálne skúšať a vysvätiť podľa poriadku wittenberskej cirkvi. V záujme prehlbovania vedomostí môžu ísť do zahraničia, a to s odporúčaním superintendentov. Pred vysvätením musia bezvýhradne podpísať Knihu svornosti.*

8. *V prípade zákonného vyšetrovania nech si superintendenti prizývajú práva znalé, ale nezainteresované osoby.*

9. *Pri súdení nepravého učenia, cudzoložstva a iných mimoriadnych hriechov niektorého kňaza nech si superintendent zvolá mužov znalých práva, ktorí preskúmajú vinu a usvedčeného zbavia hodnosti, vylúčia, odňímú mu plat a odovzdajú politickej vrchnosti na potrestanie. Menšie prečiny nech odovzdajú seniorom a inšpektorom.*

10. *Kňaz na faru povolajúci má sa najprv predstaviť superintendentovi, inšpektorovi a seniorovi, aby preukázal, že má zákonné povolanie, a osvedčil svoj súhlas v živote a v učení.*

11. Kto je vo svojom bratstve nespokojný s rozsudkom seniora a jeho dekanov, môže sa odvolať k superintendentovi, ktorý ho posúdi a môže dať preskúmať v tom istom alebo inom bratstve.

12. Superintendent má spravovať a súdiť nie podľa prívátnej chuťky a osobnej mienky, ale podľa zákonov. Zatvrdilých po jednom alebo druhom napomenutí nech vyobcuje a o svojom rozhodnutí informuje vrchnosť, seniorov a inšpektorov.

13. Predvolanie kňaza má superintendentovi vybaviť senior alebo inšpektor prostredníctvom iného kňaza.

14. Politická vrchnosť má na požiadanie superintendenta alebo inšpektora zastaf sa a chrániť superintendenta, inšpektorov alebo farárov pred urážkami.

15. Výsady, predpráva a slobody niektorých bratstiev, ak sa neprotivia ustanoveniam synody, nech ostanú v úžitku.

16. Na zachovanie predneseného bola superintendentom predpísaná prisaha.

Text superintendentskej prisahy bol pričlenený k šestnástemu zákonu (kánonu, článku) Žilinskej synody. Jej vieroučný základ je principiálne ukotvený v Písme svätom, Augsburskom vyznaní a Formule svornosti. Text prisahy, ktorý superintendenti Eliáš Láni, Samuel Melík a Izák Abrahamides skladali, uvádzame v znení slovenského prekladu Jur Janošku, ktorý Zákony a ustanovenia Žilinskej synody uverejnil v jubilejnej edícii v publikácii O synode Žilinskej (1910):

Ja N. N., slova Božieho kazateľov superintendent, prisahám pred tvárou večného Boha, Otca, Syna a Ducha svätého a sľubujem, že v živote svojom, verejne i súkromne, nijaké iné učenie nebudem učiť a napomáhať, jedine to, ktoré je obsahnuté v Písmach prorockých a apoštolských a ktoré je ukotvené vo vyznaní augsburskom, v Augsburgu cisárovi Karolovi V. roku 1530 predloženom a ktoré sa vo Formule svornosti obsahnuté nachádza. Starostlivo a prísne budem dbať na to, aby toto vyznanie i páni seniori i páni slova Božieho kazateľa, do mojej starostlivosti zverení, vyznávali a učili. Pánom farárom cirkvi i celému stádu, mne podriadené-

mu, budem sa usilovať s pomocou milosti Ducha svätého byť takým predstaveným, ako sa svedčí na dobrého a verného pastiera duší a slova Božieho kazateľa. Usilovať sa ďalej budem zachovávať zákony, ktoré predpísané sú duchovným jednotlivých kontributnií, stolic a dištriktov i mne v úrade superintendenta. Budem sa starať, aby všetkými i jednotlivcami, pod môj dozor patriacimi, boli zachovávané a nasledované. Toto všetko chcem zo všetkých síl svojich plniť. Pri tom nech mi pomáha Boh Otec, Syn i Duch svätý a moja kresťanská viera. Amen.

Prijatie Aktov a záverov – Zákonov a ustanovení Žilinskej synody a prisaha prvých superintendentov boli historickým okamihom: predstavujú zrod evanjelickej a. v. cirkvi vo vtedajšom Uhorsku a začiatok jej budovania. Preto sa evanjelickí kresťania na Slovensku k tomuto dokumentu často vracali a vracajú až po naše časy. Bol to mimoriadny historický medzník: evanjelická cirkev v ňom deklarovala svoju vieroučnú platformu na báze luterskej reformácie a stala sa nezávislou od predpisov a riadiacich úkonov vtedajších predstaviteľov rímskokatolíckej cirkvi. Podstatná väčšina signatárov reprezentovala hornouhorské (etnicky slovenské) stolice. To predznamenovalo nielen smerovanie konfesijného vývoja na Slovensku, ale malo aj závažné dôsledky na vývoj a uplatňovanie biblickej češtiny, respektíve predpisovnej slovenčiny v bohoslužobnom jazyku evanjelických kresťanov na Slovensku. Prostredníctvom evanjelických katechizmov, kancionálov, modlitebníkov, agend, kázňových textov, biblických výkladov, ale i duchovnej poézie, prózy a drámy, písanej a komunikovanej v domácom, zrozumiteľnom jazyku, upevňovalo sa v evanjeliovej zvesti kresťanstvo a postupne sa – prostredníctvom duchovne kultivovaného jazyka – formovalo a prehlbovalo slovenské národné vedomie. Žilinská synoda si z týchto závažných dôvodov zaslúhuje mimoriadnu duchovnú, vedeckú i kultúrnu pozornosť, a to tak evanjelických Slovákov, ako i celého Slovenska.

V dňoch, v ktorých sme sa pripravovali na príchod tohoročnej Veľkej noci, mysleli sme i na veľké jubileum Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku. Zrodila sa pred 400 rokmi v Žiline, kde sa v dňoch 28. – 30. októbra 1610 uskutočnila historická Žilinská synoda.

Pre evanjelickú cirkev sa stala symbolom jej Augsburského vyznania a Knihy svornosti, ale i samostatnosti a nezávislosti. Rodiacemu sa Slovensku darovala v podobe domáceho bohoslužobného jazyka impulzy, ktoré ho priviedli na cestu národného obrodzenia, kultúrneho rozvoja a predznačili mu miesto v rodine kresťanských národov Európy. Jubileum Žilinskej synody si Evanjelická a. v. cirkev na Slovensku pripomenie v dňoch 29. júna – 4. júla v Žiline.

V bohatom programe odznie i scénické pásmo spisovateľky Nory Baráthovej, ktorého vstupnú časť sme zaradili do „jubilejného“ Martinského evanjelika.

Potvrď, Bože, čo si vykonal pre nás.

Ž 68, 29 b

Nora Baráthová Žilinská synoda

(Úryvok zo scénického pásma)

(Temná hudba s možnosťou niekoľkých tónov Kdož jsou boží bojovníci. Na pódiu 1.– 3. ROZPRÁVAČ, sediaci TURZO a LÁNI akoby ich počúvali.)

1. ROZPRÁVAČ: Stredovek.
2. ROZPRÁVAČ: Doba temna, rinčania zbraní, vrážd, biedy a tmy v ľudských dušiach.
3. ROZPRÁVAČ: Zdá sa, východiska niet.
1. ROZPRÁVAČ: Tá cirkev, ktorá bola od svojho vzniku stáročia prenasledovaná, tá istá cirkev odrazu začala vládnuť a dávno zabudla na svoje staré poslanie: na príkoria, ktoré museli prví kresťania pretrpieť. Niektoré osoby – podobne ako pohanskí rímski cisári – sa začali dokonca zbožšťovať. Ak sa niekto postavil proti stredovekej cirkvi, proti jej stále narastajúcemu bohat-

stvu a skostnatej ideológii, použila i pohanske praktiky – dokonca aj upaľovanie nepohodlných a progresívnych ľudí. A ľudia sa začali znova báť...

- (Búchanie akoby kladivom na dvere)*
2. ROZPRÁVAČ: A tu zrazu 31. októbra roku Pána 1517 zapálil doktor Martin Luther v nemeckom meste Wittenberg malé svetielko nádeje, ktoré sa rýchlo rozrástlo na pochodeň a onedlho rozblácalo na obrovský, všade sa šíriaci požiar. Na dvere zámockého kostola vo Wittenbergu pribil svojich 95 výpovedí. Jeho vystúpením stredovek definitívne odchádza a nastupuje obdobie skutočného novoveku.
 3. ROZPRÁVAČ: Ecclesia semper reformanda! Cirkev sa má stále reformovať! Čo nie je dobré, treba odstrániť!

Akad. mal. Stanislav Lajda, štúdia k dvojportrétu J. Turzu a E. Lániho

Okrem Božieho slova všetko ľudské učenie a múdrosť, hoci by žiarili a leskli sa krásne a nádherne, ako len dokážu, sú čírou temnotou! Iba Kristus! Žiaden človek na zemi nemá tú moc a nemá možnosť odpúšťať v Jeho mene. Rozumiete ma? Iba Kristus!

1. ROZPRÁVAČ: Luther do stredu bohoslužieb umiestňuje slovo Božie.
2. ROZPRÁVAČ: Prisluhuje Večeru Pánovu pod obojím.
3. ROZPRÁVAČ: Namiesto nezrozumiteľnej latinčiny zavádza do bohoslužieb materinský jazyk.
1. ROZPRÁVAČ: Nebudú sa viac kupovať nezmyselné odpustky a ľudia sa nebudú viac klaňať moci pápeža, pretože aj on je len obyčajný človek!

2. ROZPRÁVAČ: Nebude sa treba modliť k svätým.

3. ROZPRÁVAČ: A tak ďalej, a tak ďalej. Mnohí Luthera obvinili, že chce cirkev rozbiť alebo azda vytvoriť nové náboženstvo.

1. ROZPRÁVAČ: Ale on odpovedá: Nové náboženstvo? A načo nové? Predsa cirkev sa má ustavične reformovať. Nemôže stále budovať na starých základoch!

(Hudobný predel – časť piesne Hrad prepevný)

2. ROZPRÁVAČ: Reformácia.

3. ROZPRÁVAČ: Toto slovo obletelo celú Európu. Šírili ho kupci, putujúci remeselnícki tovariši, študenti univerzít,

ba i niektorí odvážni kňazi, ktorí videli prepych svojej cirkvi a súčasne smiernu biedu jednoduchých ľudí.

1. ROZPRÁVAČ: Ale ozvala sa aj najvyššia vrchnosť. Najprv iba mierne: Odvolaj svoje bludy, Martin Luther!
2. ROZPRÁVAČ: Ja som premožený Písmom svätým a moje svedomie je zajaté slovom Božím, odvolať nemôžem a nechcem, lebo konať proti svedomiu je neisté a nebezpečné. Tu stojím, inak nemôžem! Tak mi Boh pomáhaj.
3. ROZPRÁVAČ: Na Luthera bola vydaná kliatba a jeho život bol v stálom ohrození. Ale ani vtedy neodvolal svoje slová.
1. ROZPRÁVAČ: Chýr o smelom vystúpení Dr. Martina Luthera vo Wittenbergu sa rýchlo rozniesol po celej Európe. Prívržencov reformácie neustále pribúda. Dokonca aj na samom uhorskom kráľovskom dvore! A to už bolo priveľa! Keď nepomáhalo dohováranie, bolo treba proti kacírom rázne vystúpiť.
2. ROZPRÁVAČ: Napokon bol do Rákoša zvolaný krajinský snem, ktorý 13. mája 1525 nariadil „pamätným“ štvrtým artikulum:
3. ROZPRÁVAČ: Všetci luteráni majú byť vyhubení a kdekoľvek ich nájdú, môžu ich beztriestne zajať a dať ich upáliť.

(Hudobný predel – časť piesne Hrad prepevný)

TURZO: A opäť sa rozhoreli hranice...

LÁNI: Myšlienky sa však nedajú upáliť. To viete lepšie než ja, urodzený pán gróf Turzo.

TURZO: Máte pravdu, pán senior Láni. Tie sa naozaj nedajú upáliť. Ale dajú sa prekrútiť. A to je hádam ešte horšie!

1. ROZPRÁVAČ: Našťastie tá doba netrvala dlho, pretože na krajinu prichádza ďalšia pohroma: Turci. V bitke pri Moháči roku 1526 rozprásili uhorské

vojsko a úspešne postupovali smerom na slovenské územie.

2. ROZPRÁVAČ: Na meno Luther sa však ani vtedy nezabudlo. Jeho učenie získavalo čoraz viac prívržencov – na sne v Augsburgu roku 1530 sa číta Confessio Augustana – Augsburské vyznanie – základ evanjelického viero-vyznania.

LÁNI: Aj päť východoslovenských miest vydalo svoje vierovyznanie pod názvom Confessio Pentapolitana, potom stredoslovenské banské mestá vydali Confessio Montana a napokon Spišiaci Confessio Scepusiana. Celá krajina videla, že sme prijali učenie doktora Luthera!

TURZO: A to je vlastne všetko.

LÁNI: Ako to myslíte, urodzený pán gróf?

TURZO: Doslovne.

LÁNI: Ale veď vrchnosť prijala napríklad Confessio Pentapolitana. Vyznanie jasne zdôrazňuje, čo máme spoločné s rímskou cirkvou, ale aj v čom sa rozchádzame. Všetko je predsa podané v duchu tichosti a znášateľnosti.

TURZO: Buďte si istý, pán senior, že je to len dočasný mier a bude trvať do vtedy, kým budeme mať spoločných nepriateľov Turkov pohanov a rôznych sektárov.

LÁNI: Myslíte?

TURZO: Nemyslím. Som o tom presvedčený. Viete, že dobre poznám pomery na cisárskom dvore a niekedy sa úprimne čudujem, že ma tam ako luterána trpia.

LÁNI: A to prečo? Veď ste pre našu krajinu urobili tak veľa!

TURZO: Veľa? Čo ja viem... Je pravda, som cisárov poradca, pritom nechýbam v žiadnej bitke proti Turkom...

LÁNI: Veď ste aj kapitánom preddunajského vojska!

TURZO: Nuž hej... ale pre nás, luteránov, som ešte nič poriadne neurobil.

LÁNI: Pomáhate nám, ako sa dá.

TURZO: Chcel by som urobiť ešte viac.

LÁNI: A čo?

TURZO: Jedna vec mi dlhšie vrta v hlave. Takto sa pýtam, pán senior: Komu naši farári podliehajú?

LÁNI: Predsa seniorom.

TURZO: A seniori?

LÁNI: No... tí nemajú komu.

TURZO: A to je práve tá vec! Má naša cirkev svoje vlastné najvyššie vedenie? Nemá. Prečo?

LÁNI: Neviem, ale myslím si, že našim farárom vyhovuje viac tento stav.

TURZO: Áno, lebo sú pánmi sami sebe a v skutočnosti podliehajú pod rímsku cirkev, len si tento stav zrejme neuvedomujú. Len aby na to neprišli neskorro. Ste farárom na mojich majetkoch, pán senior Láni. Porozmýšľajte nad mojou myšlienkou. Predsa donekonečna tento stav nemôže trvať.

(Obaja odídu. Hudobný predel – časť piesne Hrad pepevný)

1. ROZPRÁVAČ: Spočiatku skutočne luteránske zbory nemali vlastnú cirkevnú správu. Možno aj preto, že jednoduchí kňazi si prekvapujúco porozumeli. Zo začiatku evanjelickí a katolícki farári chodili na spoločné porady, vystupovali spolu proti rôznym sektám. Ba niekde katolícki kňazi evanjelikom podávali aj Večeru Pánuv pod obojím.

2. ROZPRÁVAČ: Časom sa ukázala potreba vytvoriť väčšie cirkevné celky. V jednotlivých dolinách alebo mestách sa začali luteránski farári spájať, tvoriť bratstvo, čiže kontubernium na podobu dnešného seniorátu. Prišiel čas aj na zjednotenie seniorátov, na zvolanie zhromaždenia – synody. Prvá synoda evanjelikov v Uhorsku sa konala roku 1545 v sedmohradskom Erdöde. Ďalšia bola roku 1546 v Prešove. Synoda

sa prihlásila k Augsburgskému vyznaniu, pozornosť venovala školstvu, sviatkom, obradom, vizitáciám zborov, povinnostiam úradov, služobníkom cirkvi, cirkevným príjmom, almužnám, poriadkom pohrebov, Večeri Pánuvej, ordinácii a voľbe farárov, ako aj povinnostiam seniora.

3. ROZPRÁVAČ: Týmito uzneseniami sa evanjelici oddelili od iných protestantských reformačných prúdov. Okrem toho zaviedli dvojstupňovú správu: kňaz a senior – čiže archidiakon, ktorý bol pokladaný akoby za biskupa, hoci túto hodnosť ani vysvätenie nemal. Prvým seniorom sa stal Michal Radašin, farár v Bardejove, ktorý viedol seniorát piatich slobodných kráľovských východoslovenských miest – Pentapolitanu. Uznesenia synody v Prešove podnietili ďalšie zbory, aby sa organizovali, stmelovali. Tvorili sa senioráty v Turci, Zvolene, Gemeri a Spiši; taktiež v Liptove, Tekove, Trenčíne. Ale to bolo naozaj všetko.

(Hudobný predel – časť piesne Hrad pepevný. Prichádza opäť LÁNI a FABRICIUS.)

LÁNI: Áno, brat Fabricius, gróf Turzo mal pravdu. Domnelé ticho priateľstva bolo len tichom pred búrkou.

FABRICIUS: To vieš, brat Láni, on dobre poznal panstvá na kráľovskom dvore. Pán cisár nemohol zniesť, že v Uhorsku je väčšina obyvateľstva luteránskej viery. Musel s tým niečo urobiť, hoci mu bolo ťažko bojovať na dvoch frontoch – proti Turkom i proti protestantom. Tak požiadal o pomoc zvonka.

LÁNI: Verejne sa hovorilo, že tých desaťtisíc vojakov, ktoré poslal Rím Uhorsku na pomoc proti Turkom, bolo v skutočnosti poslaných proti nám, evanjelikom. No kto tomu veril? Ani ja nie, priznávam.

FABRICIUS: Veď ani ja nie... Až potom sa rozletel chýr, že tí istí vojaci zobrali v Košiciach kostol evanjelikom a vyhnanli z mesta našich kňazov. A keby len to! Ale hneď nato na krajinskom sneme pán cisár Rudolf obnovil aj staré zákony proti protestantom a nazval ich kacírmí.

LÁNI: A my sa nemôžeme ani brániť... Veď stále vyzeráme ako odnož kacírov katolíckej cirkvi... Naozaj mal Turzo pravdu. Na rozdiel od katolíkov nemáme nikoho, kto by nás zastupoval.

FABRICIUS: Predsa máme seniorov!

LÁNI: Ale nad nimi už nie je nikto, kto by ich stmeľoval. Nemôžeme takto ďalej existovať. Musíme ukázať ceľej krajine, že sme tu, že žijeme! Ako jeden celok. Mala by sa zvolať synoda.

FABRICIUS: Nuž máš pravdu. Lenže v týchto búrlivých časoch to pôjde veľmi ťažko.

(Hudobný predel – vojnové bubny. Obaja odchádzajú.)

1. ROZPRÁVAČ: Krajina sa stále zmietała v bojoch. Proti cisárovi nevystupovali len Turci, ale aj domáca uhorská šľachta. Keď začal cisár siahať po jej majetkoch a výsadách, vypuklo roku 1604 v Uhorsku proticisárske povstanie sedmohradského kniežata Štefana Bočkaia. Daňami vyčerpaný ľud sa húfne pridával k povstalcovi. Podarilo sa im obsadiť celé Slovensko, ba spojili sa aj s Turkami. Panovníkovi Rudolfovi neostalo nič iné, ako roku 1606 podpísať s Bočkaiom vo Viedni mier, v ktorom sa zaviazal rešpektovať nielen staré práva uhorskej šľachty, ale aj náboženskú slobodu.

2. ROZPRÁVAČ: Cisár Rudolf síce mier podpísal, ale vôbec nemal v úmysle ho aj dodržiavať. Vtedy prišla nečakaná pomoc v osobe Rudolfovho brata Mateja, ktorý sa chcel chopiť trónu a sľu-

boval spravodlivo vládnuť. Na sneme, ktorý sa konal v jeseni 1608 v Bratislave, potvrdil i náboženskú slobodu.

3. ROZPRÁVAČ: Paragraf prvý: Každý svoje náboženstvo a vyznanie dobrovoľne a slobodne môže vyznávať a nikto nikomu v jeho slobodnom užívaní a vyznávaní nemá brániť. Paragraf druhý: Aby sa zabránilo akejkoľvek nenávisťi a nezhodám medzi stavmi a poriadkami, je ustanovené, aby hociktoré náboženstvo pre svoje vyznanie malo superiorov alebo superintendentov.

1. ROZPRÁVAČ: Septembrový bratislavský snem prijal do zákonov krajiny aj uznesenia Viedenského mieru. Predkorunovačný dekrét kráľa Mateja ich ešte trochu rozšíril. Znamenal slobodu náboženského vierovyznania pre všetkých obyvateľov uhorského kráľovstva a evanjelikom umožňoval vytvoriť si vlastnú organizačnú štruktúru. Ako sa tieto zákony zavedú do užívania, záležalo na úrade palatína, ktorý mal výkonnú moc nad Uhorskom, a teda aj nad Slovenskom.

(Hudobný predel – časť piesne Hrad prepevný. Prichádza TURZO, FABRICIUS, MELÍK a LÁNI)

FABRICIUS: Ja som vedel, že nás pán Boh neopustí. Vedel som to! Dovolil, aby vás, vaša milosť, zvolili za palatína. Horlivého evanjelika! Po toľkom prenasledovaní je to také neuveriteľné! MELÍK: Nebojte sa, som stále s vami – tak to stojí v Písme svätom!

TURZO: Áno, presne tak, pán farár Melík. Páni, zavolať som si vás, lebo je už najvyšší čas niečo robiť. Viete, čo napriek protestom pápeža rozhodol posledný krajinský snem. De facto uznal nás, luteránov. Ale! Každé vierovyznanie, ak chce v tomto kráľovstve ďalej existovať, musí mať svojich predstavených.

FABRICIUS: Máme seniorov.

TURZO: To je nič. My musíme mať superintendenta! Biskupa! Ten bude všetko riadiť, ten bude za všetko zodpovedať.

FABRICIUS: A máme takého človeka?

TURZO: To sa ma pýtate vy, luteránski kňazi? Hneď by ste mi mali vysypať niekoľko mien súčích farárov!

LÁNI: Viete, vaša milosť pán palatín, my nie sme zvyknutí niekomu rozkazovať. Privykli sme si skôr poslúchať.

TURZO: Rozumiem... Táto doba vás naučila byť príliš skromnými a pokornými. Ale prišli nové časy. Musíme dvíhať hlavy, musia o nás počuť ešte viac! Musia vidieť, že sme tu, že existujeme! Vy neviete navrhnúť zodpovedného človeka a ja viem hneď niekoľko mien. Napríklad vy, pán senior Eliáš Láni – môj farár bytčiansky, vy, pán Ján Fabricius, farár hlohovecký, vy pán Melík, farár brezniansky...

FABRICIUS: Ja nie, ja som už starý.

LÁNI: A ja? Treba staršieho...

MELÍK: No a ja? Ja som pri vás dvoch primálny.

THURZO: Jeden pristarý, druhý prímľadá, tretí primálny... Výhovorky, páni! Potom veľmi šikovní sú Izák Abrahamides, bojnícky farár. Alexander Socovinus z Prievidze, Ján Ponický z Čachtíc... Zvolám jedno menšie zhromaždenie farárov... chcem vypočuť ich mienku. A potom treba zvolať synodu. Vy zatiaľ porozmýšľajte nad cirkevnými zákonmi. Aj tie budeme musieť na synode predložiť. Čas beží, Vaše ctihodnosti. Veľmi beží. A my všetci sme smrteľní!

(Hudobný predel – časť piesne Hrad prepevný. TURZO, MELÍK, LÁNI a FABRICIUS odchádzajú.)

1. ROZPRÁVAČ: Možno je prekvapujúce, že organizáciu mladej cirkvi si vzal na

starosť svetský činiteľ. Ale Juraj Turzo patril k najznámejším a najschopnejším šľachticom. Bol dedičným županom Oravy, pánom Bytče a roku 1609 sa stal palatínom – zástupcom panovníka v Uhorsku. Záujmy evanjelickej cirkvi považoval za svoje vlastné.

2. ROZPRÁVAČ: Po niekoľkých poradách s kňazmi sa palatín rozhodol na dni 28. až 30. marca 1610 zvolať krajiniskú synodu do Žiliny. Povolal na ňu šľachticov z desiatich uhorských stolíc, ktoré boli pod jeho správou, potom zástupcov slobodných kráľovských miest a farárov z jedenástich seniorátov. Pozvanie prijalo 20 zástupcov šľachty z desiatich stolíc, zo slobodných kráľovských miest prekvapujúco len Bratislava, odkiaľ prišli dvaja vyslanci, a Modra. Zo stredoslovenských banských miest a iných mestských zoskupení neprišiel nikto. Avšak spomedzi seniorov a farárov prišlo 28 zástupcov.
3. ROZPRÁVAČ: Bohužiaľ, už tu sa ukázala nejednotnosť luteránov. Prečo neprišli zástupcovia slobodných kráľovských miest z východného Slovenska? Prečo neprišli banské mestá? Preto, lebo v týchto mestách nebolo veľa Slovákov a Žilinská synoda budovala práve na slovenskom evanjelictve?

(Hudobný predel – fanfáry)

Pásmo pokračuje.

Poznámka: Scénické pásmo Nory Barátrovej ako celok odznie v jubilejnom týždni 29. 6. 2010 – 4. 7. 2010 dvakrát v Žiline. Jeho uvedenie pre účastníkov XIII. Duchovných dní pre dnešok a II. cirkevných ECAV pripravujú členovia Slovenského komorného divadla v Martine, vážení bratia Ivan Glač a Viliam Hriadeľ. Veríme, že ho predvedú aj v Martine pre členov nášho evanjelického a. v. zboru.

MALÝ BIOBIBLIOGRAFICKÝ SLOVNÍK OSOBNOSTÍ TURČIANSKEJ STOLICE – ÚČASTNÍKOV ŽILINSKEJ SYNODY V DŇOCH 28. – 30. MARCA 1610

*Turčiansku stolicu na Žilinskej synode zastupovali šiesti oficiálni zástupcovia:
šľachtici Peter Révai, Martin Benický, Ján Rutkai, Mikuláš Tarnovský,
Andrej Carbonarius, martinský farár a turčiansky senior,
Juraj Schmidelius, farár vo Svätej Helene*

RÉVAI, Peter

2. 2. 1568 Sklabiňa – 4. 6. 1622 Trenčín,
pochovaný v Martine
Starý otec Fraňo I. Révai
Otec Michal Révai
Matka Anna, rod. Bakičová
Manželka Mária, rod. Forgáčová
Peter Révai patril k najvýznamnejším osobnostiam súvekeho Uhorska. Študoval na univerzite v Štrassburgu, kde sa vstal magistrom filozofie. Od roku 1598 bol turčianskym županom, niekoľkokrát kráľovským komisárom, kráľovským radcom, dvormajstrom, dverníkom a stolníkom, strážcom uhorskej koruny. Patril k horlivým prívržencom reformácie. Blízko mal k Eliášovi Lániemu, učiteľovi v Strážkach, neskôr evanjelickému farárovi v Mošovciach v Turci, ktorého podporoval v deväťdesiatych rokoch 16. storočia v jeho polemikách a zápasoch s kryptokalvinistami. Láni odmietal zákaz obrazov a biblických výjavov v evanjelických kostoloch. Požadoval, aby boli nástrojom šírenia evanjelia a nestali sa predmetom modloslužby. V polemickom spise *Defensio Libertatis Christianae* (Bardejov 1599) Láni v predhovore adresovanom Petrovi Révaiovi a Fraňovi II. Révaiovi vyjadril vďačnosť za podporu vydania jeho publikácií. Peter Révai ho podporil, keď

v marci roku 1608 predniesol v Turčianskom Svätom Martine návrh na prijatie Knihy svornosti ako platformy pre zjednotenie evanjelikov v Uhorsku. Táto iniciatíva sa stala východiskom pre prípravné porady i rokovania Žilinskej synody v roku 1610, a tým aj pre utvorenie evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku. Peter Révai ako predstaviteľ Turčianskej stolice podpísal a pečatil Zákony a ustanovenia Žilinskej synody ako druhý v poradí, hneď po Jurajovi Turzovi. Evanjelictvo bránil a podporoval aj po Žilinskej synode. V roku 1617 sa zúčastnil s viacerými predstaviteľmi šľachtických rodov na slávnostiach stého výročia reformácie v Bytči. Bol milovníkom kultúry a umenia a rešpektovaným vedcom. Matej Bel ho dával za príklad súvekej vede, pretože dôsledne uplatňoval štúdium prameňov a na ich základe napísal významné diela súvekej uhorskej historiografie, napríklad rozpravu o uhorskej korune *De sacra corona regni Hungariae... brevis commentarius* (Augsburg 1613). Dielo neskôr rozpracoval do široko koncipovaného spisu o uhorských dejinách *De monarchia et sacra corona regni Hungariae centuriae septem* (Frankfurt am Main 1659), ktoré – ako vôbec prvé v uhorskej historiografii – vysoko oce-

ňuje slovanské etniká vtedajšieho Uhorska, ich starobylosť, ako aj ich rolu vo výstavbe uhorského štátu. Na základe Révaiovoho diela sa neskôr rodili národné obrany a národnoobrodenecké koncepcie slovenských dejín, medziiným Apológia Jána Baltazára Magina, označovaná za prvú slovenskú národnú obranu. Pozoruhodné je, že poznal slovenský jazyk, úradnú korešpondenciu svojich panstiev viedol v kultivovanej predpisovnej slovenčine.

Diela Petra Révaia sa vyznačujú dôkladnou znalosťou Biblie, mnohými biblickými a teologickými citátmi. Podľa Jána Ďuroviča bol hlboko zakorenený „vo svete Písma, cirkevných otcov, vo veciach viery a cirkvi. Prejavil to okrem iného účinnou podporou cirkvi“. Peter Révai problematiku protestantizmu, vedeckej spisby i politické dianie sledoval v širších európskych súvislostiach. Svedčí o tom – okrem iného – jeho priateľský vzťah s Jánom Jesseniom (1566–1621), významným lekárom, rektorom univerzít vo Wittenbergu a v Prahe, obrancom protestantizmu a ideológom českého protihabsburského pohybu, s ktorým sa zoznámil v roku 1608 počas svojho pražského pobytu a neskôr s ním korešpondoval.

Protestantskú orientáciu Petra Révaia – jeho pevné postoje pri obrane evanjelického života a náboženskej slobody v Uhorsku, predstavil dvorný kazateľ Révaiovcov, farár vo Sv. Helene v Turci, Rafael Hrabecius v kázni, ktorá odznela na jeho pohrebe v Turčianskom Svätom Martine v roku 1622.

BENICKÝ, Martin /Beniczký,

Martinus vicepalatinus/

? – 1622

Otec Gašpar Benický

Matka Alžbeta, rod. Ostrolúcka

Manželka Magdaléna, rod. Farkašová

Turčiansky šľachtic, zakladateľ príbovskej vetvy rodu Benických, ktorý vlastnil rozsiahle majetky v turčianskych obciach Benice, Príbovce, Rakovo, Bystrička, Folkušová a Karlová. V Turčianskej stolici pôsobil v rôznych funkciách od roku 1595 ako podžupan, od roku 1595 uhorský podpalatín, od roku 1608 rekvízitor uhorského snemu, od roku 1618 člen rady pre otázky štátnych hraníc. V dňoch 28.–30. marca 1610 sa v zastúpení Turčianskej stolice zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Zachovala sa časť jeho korešpondencie s Jurajom Turzom, v ktorej mu odporúčal Eliáša Lániho za bytčianskeho kňaza. Juraj Turzo ho poveroval riešením aktuálnych problémov života evanjelickej cirkvi (napríklad otázkou dežmy superintendenta Samuela Melíka v roku 1612). Zavraždil ho zbojník Ďuro Hrubý (prezývka).

RUTKAI, Ján

/Ruttkay, Johannes/

? Vrútky – ?

Podžupan Turčianskej stolice (1605) a Oravskej stolice (1608), pôsobil aj ako notár Turčianskej stolice (1623). V dňoch 28.–30. marca 1610 sa v zastúpení Turčianskej stolice zúčastnil na Žilinskej synode. Uvádza sa medzi vyhlasovateľmi jej Aktov a uzáverov – Zákonov a ustanovení, medzi signatármi dokumentu chýba.

TARNOVSKÝ, Mikuláš

/Tarnovszky, Nicolaus/

? – ?

Šľachtic z Diviak v Turci. V dňoch 28.–30. marca 1610 sa v zastúpení Turčianskej stolice zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia.

CARBONARIUS, Andrej
/Carbonarius Andreas,
Carbonarius-Uhliar, Andreas,
Carbonarius Ondrej/

? Banská Bystrica - ?

Manželka Mária, rod. Sartorisová
 Syn Benjaminek, rektor v Nemeckej Lupči a farár
 v Liptovskej Teplej
 Dcéra Zuzana

Zať Ján (Jakub) Majtán, rektor v Turčianskom
 Sv. Martine a v Ružomberku

Rodák z Banskej Bystrice pôsobil od roku 1583 ako rektor, od roku 1586 ako diakon v Španej Doline. Považovaný je za prvého banskobystrického slovenského evanjelického farára. V roku 1599 sa v tomto postavení zúčastnil na kongregácii Zvolenského bratstva. V rokoch 1607-1623 pôsobil ako farár v Martine, kde bol v roku 1621 zvolený za turčianskeho seniora. V dňoch 28.-30. marca 1610 sa ako vyslanec turčianskeho kontubernia zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Považovaný bol za učeneho a horlivého muža. Pre spory s Františkom II. Révaiom a Františkom V. Révaiom /Révay/ bol donútený zrieknuť sa martinskej fary i turčianskeho seniorstva. Proti jeho nespravodlivému vyhnaniu z Martina sa osobitným listom energicky postavila Mária Forgáčová /Forgách/, vdova po Petrovi Révaiovi. Po odchode z Turca žil v biednych hmotných pomeroch. O podporu sa uchádzal u Trenčianskeho a Zvolenského bratstva.

SCHMIDELIUS, Juraj
/Schmidelius, Georgius,
Šmidelius - Kováčik, Juraj/

Okolo 1570 Brezno - 26. 7. 1617 Senica

Otec Ján Schmidelius

Matka Žofia, rod. Mikoviová

Ordinovaný bol 22. 9.1595 vo Wittenbergu. Pôsobil ako kaplán Samuela

Melika v Brezne, roku 1599 odišiel do Banskej Bystrice za slovenského farára. Okolo roku 1600 sa stal farárom v Liptovskom Jáne, roku 1602 notárom Liptovského bratstva, po roku 1603 pôsobil ako farár vo Svätej Helene v Turci, kde účinkoval aj ako dekan. V dňoch 28.-30. marca 1610 sa ako vyslanec turčianskeho kontubernia zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Počas jeho pôsobenia bol vo Svätej Helene roku 1611 pristavený k pôvodnej kaplnke evanjelický chrám, ako o tom svedčia nápisy nad hlavnou bránou a na chóre. Bol významným kazateľom. Zachoval sa po ňom súbor kázni viacerých autorov z rokov 1598-1607, označovaný za Banskobystrickú postilu, s významnými dokladmi o prenikaní dobovej slovenčiny do kázňovej literatúry. Považuje sa za veľmi dôležitý dokument slovenských jazykových a literárnych dejín. V textoch kázni sa nachádzajú ľudové zvraty, výrazy a porekadlá. Dňa 16. mája 1611 v Sučanoch v Turci pochovával grófkku Máriu Náriovú /Nyáry/. Pohrebná kázeň Náriovcov mimoriadne zaujala a na jej základe bol roku 1612 pozvaný do Senice, kde pôsobil ako farár a od roku 1614 ako senior brannecko-plaveckého seniorátu.

*V Turci sa narodili ďalší významní účastníci Žilinskej synody
 Florián Duchoň, Ján Fabricius a na synode zvolený superintendent Eliáš Láni*

DUCHOŇ, Florián
/Dvchon Mosoviensis Florian/

?Mošovce, respektive Považany - 1629 Nemecká Lupča

Syn Florián Duchoň ml.

Pochádzal zo zemianskeho rodu. Ako farár pôsobil v Liptovskej Mare, v Tren-

čine, kde sa stal seniorom dolno-trenčianskeho kontubernia a pôsobil ako dvorný farár Ilešháziocov /Illesházy/ a Kataríny Pálfiovej /Pálfy/. V rokoch 1610 – 1612 pôsobil ako farár v Nemšovej, v rokoch 1612–1621 bol farárom v Ružomberku, v rokoch 1621 – 1629 farárom v Nemeckej Lupči. Pôsobil aj ako vicearchidiakon a senior liptovského kontubernia. V dňoch 28.–30. marca 1610 sa ako dvorný kazateľ Kataríny Pálfiovej zúčastnil na Žilinskej synode. V dokumente Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody je uvedený medzi ich vyhlasovateľmi, medzi signatármi chýba. V teologickom diele, ktoré venoval Gašparovi Ilešháziimu /Illeshazy/, Anthitesis Veteris et Novae Ecclesiae Ac Doctrinae Christo-Lutheranae et Apostolicae, ac Novae Romanae z dejín a Biblie dokazuje, ako prvotná cirkev od narodenia Ježiša Krista do doby Gregora Veľkého rástla a zostala biblicky čistou. Tradície a bludné nánosy ďalšieho obdobia si vyžiadali reformačné hnutie a cirkev obnovenú na biblických základoch. Na spis reagoval polemickou staťou Peter Pázmaň /Pázmany/, v ktorej napadol nielen autora, ale i Gašpara Ilešháziho /Illyeshazy/.

FABRICIUS, Ján /Fabritius Zent Mihalj, Johannes, Fabricius Turčan, Ján/

?Turčiansky Michal – 23. 4. 1621 Hlohovec
Rodák z Turca. Od roku 1588 pôsobil ako farár v Hlohovci. V roku 1604 bol z Hlohovca vyhnaný. Po štyroch rokoch sa do svojho úradu vrátil a pôsobil aj ako senior hlohovského /fraš-tackého/ seniorátu. V dňoch 28.–30. marca 1610 sa v zastúpení hlohov-

ského /fraš-tackého/ seniorátu zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Patril medzi jej najaktívnejších účastníkov. Vystúpil viackrát v rokovaní pléna. Vyjadril súhlas s návrhom palatína Juraja Turzu na ustanovenie integrovanej evanjelickej cirkvi, ktorá by bola založená na vytvorení troch superintendencií na území desiatich stolíc pred-dunajskej časti Uhorska. Vo voľbe superintendentov bol na synode navrhnutý na funkciu superintendenta Tekovskej, Nitrianskej a Prešporskej stolice, nebol však zvolený. Na záver synody bol poverený vykonať podľa obradu wittenberskej cirkvi akt inštalácie na synode zvolených superintendentov Eliáša Lániho a Samuela Melíka. V roku 1613 sa zúčastnil na synode v Šintave a v roku 1620 na synode v Seredi.

LÁNI, Eliáš

/Lanij Superintendens, Elias/

...1570 Slovenské Pravno – 5. 11. 1618 Bytča
Manželka Zuzana, rod. Tramosciová
Synovia Daniel, Izák, Gregor a Zachariáš Láni
Nižšie školy vychodil v Turci, gymnázium absolvoval v Strážkach, ktoré bolo pod záštitou evanjelickej zmýšľajúceho šľachtica Gregora Horvátha-Stančíča ohniskom lutherského pravoveria. Tam pôsobil po ordinácii od roku 1594 aj ako učiteľ, známy vystúpením proti obrazoboreckým úsiliam kryptokalvínskeho duchovenstva. Svoje názory vysvetlil v latin-ských polemických spisoch *Scutum libertatis christianae in usu ceremoniarum, nominatim autem imaginum (Štít kresťanskej slobody v používaní obradov, konkrétne v dejinách používania obrazov, 1595)*, *Defensio libertatis christianae in usu imaginum historico (Obrana kresťanskej slobody*

v dejinách používania obrazov, 1599), v ktorých sa prejavil ako presvedčený ochranca sakrálneho umenia. Ako učiteľ pôsobil krátko aj v Jelšave (1596–1597). Na pozvanie Petra a Františka Révaiovcov pôsobil ako farár v Mošovciach (1597) a neskôr ako senior v Turčianskom bratstve (1602). Spolu s Matejom Lochmanom vypracoval zákony turčianskeho kontubernia. Závažne prispel k budovaniu integrovanej evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku. V záujme jednoty vierovyznania vyzval na kongregácii turčianskeho kontubernia v Turč. Sv. Martine (1608) evanjelickej zborny a bratstva a. v. na prijatie Knihy svornosti. Po odchode do Bytče sa stal tamojším farárom a duchovným poradcom uhorského palatína Juraja Turzu (1608), trencianskym seniorom (1609). V tomto postavení inicioval zvolanie konventu (synody) na voľbu superintendenta evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku (1609). O patronát nad ním písomne požiadal za zastúpení hornotrencianskeho kontubernia magnátov Juraja Turzu, Žigmunda Balaššu /Balassa/ a Mojžiša Suňoga /Szunyogh/. Hornotrencianske kontubernium pod jeho vedením zvolilo ako vôbec prvé kontubernium v Uhorsku svojich vyslancov na predpokladanú synodu, a to Eliáša Lániho, Samuela Paulinyho a Štefana Krušpiera. V dňoch 28.–30. marca 1610 ako vyslanec hornotrencianskeho (bytčianskeho, žilinského) kontubernia sa zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Ako jeden z najvýznamnejších organizátorov a účastníkov Žilinskej synody predniesol úvodnú modlitbu synody, bol členom komisie pre spisanie zákonov a superintendentskej prisahy,

viackrát vystúpil počas rokovania synody. Dňa 29. marca 1610 bol synodou zvolený za superintendenta Trenčianskej, Liptovskej a Oravskej stolice. Dňa 30. marca 1610 ho do úradu superintendenta slávnostne uviedol Ján Fabricius, farár z Hlohovca. Na záver synody podpísal jej Zákony a ustanovenia. Svedomito splnil úlohy zadané synodou. Aktívne navštevoval (vizitoval) zbory, v roku 1611 navštívil celkom 105 zborov. V spolupráci so superintendentmi S. Melikom a I. Abrahamidesom pripravil na vydanie Malý katechizmus Martina Luthera (1612), rozšírený o spovedné texty domáceho pôvodu a o osem nábožných piesní. Otvoril tým cestu pre ďalší rozvoj tvorby a vydávania kancionálov.

Pravdepodobne autor polemického spisu Apologia pro Synodo Solnensi (1610), publikovaného v zastúpení všetkých účastníkov Žilinskej synody, ktorého úlohou bolo čeliť ostrej kritike synody v spise trnavského biskupa F. Forgáča /Forgách/. Žilinskú synodu bránil i proti útokom P. Pázmaňa /Pázmány/ v latinskom polemickom spise Malleus peniculi papistici... (*Kladivo a pápežský kujuk*, 1612). Bosenský biskup Tamás Balasfi mu adresoval polemický spis Echo Christiana ET Catholica (Bratislava 1616).

Vypracoval chrámovú agendu, ktorú schválilo hornotrencianske kontubernium. Aj keď sa ju nepodarilo vydať, bola významným príspevkom k splneniu úloh zadaných Žilinskou synodou.

Tlačou vydal smútočnú kázeň, ktorú predniesol v slovenčine na pohrebe Juraja Turzu (1617). Kázne vydal aj v maďarčine. Patrí medzi najvýznam-

nejších slovenských hymnológov. Vynikol ako pozoruhodný žalmista, básnik hlbokej zbožnosti a vrúcneho citu. V piesňach reflektoval protiturecké a protihabsburské boje a náboženské nepokoje na súvekom Slovensku. Jeho duchovné piesne zaradil Daniel Pribiš do reedície Malého katechizmu (1634) a Juraj Tranovský do kancionála Cithara sanctorum (1636). Niekoľko z nich publikoval Benedikt Sölöši /Szölösy/ v katolíckom kancionáli Cantus catholici (1650).

V Turci pôsobili aj Martin Mokošini, v čase Žilinskej synody farár v Liptovskej Teplej, od roku 1612, respektíve 1613 farár vo Svätej Mare (dnes súčasť Socoviec), a Pavol Saladinus, v čase Žilinskej synody farár v Bánovciach nad Bebravou, od roku 1615 farár v Sučanoch a od roku 1624 turčiansky senior.

MOKOŠINI, Martin

/Mokoschinus, Mokoschinis/

? Nemecká (dnes Partizánska) Lupča –

11. 4. 1619 Socovec – Svätá Mara

Otec Stanislav, farár, matka Zuzana,

rod. Podhoránska

Bratia Stanislav, Juraj, Michal, ev. farári, Leonard, učiteľ, sestra Juliana, manželka Jonáša Puchalu.

Manželka Anna, rod. Svadinská, syn Leonard, učiteľ a farár

Študoval na univerzite vo Wittenbergu, kde bol v roku 1590 ordinovaný za kňaza. V rokoch 1591–1594 bol rektorom ev. a. v. školy a súčasne mestským notárom v Nemeckej Lupči, potom farárom v Liptovskej Teplej. V roku 1603, keď ho z fary vyhnal katolícky zemepán Gašpar Chorvát, uchýlil sa do domu Ladislava Kubíniho do Madočian, kde v súkromí vykonával svoje povolanie, kým sa nevrátil na

teplanskú faru. V roku 1609 bol vyslaný liptovským kontuberniom na porady o voľbe superintendenta, ktoré sa konali 15. 7. v Žiline a 7. 8. v Sučanoch, 29. – 30. 3. 1610 sa ako jeden zo zástupcom kontubernia zúčastnil aj na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Od roku 1612 alebo 1613 bol farárom v turčianskej Svätej Mare (dnes súčasť Socoviec). Patril do okruhu humanistických básnikov v Liptove, písal príležitostné verše, s bratmi Leonardom a Stanislavom prispel epicédiami do zborníka Epitaphia... d. V. et F. Balassa (Bardejov 1595) a neskôr do zborníka Parentalia anniv. in mortem ... L. Feja al. Rakovszky (Košice 1615).

SALADINUS, Pavol

/Zaladinij, Banoviensis

Paulus, Salaedinus, Paulus,

Szalai, Pavel/

? – 1629 Sučany

Od roku 1600 pôsobil ako učiteľ v Sučanoch v Turci. V rokoch 1610 – 1612 pôsobil ako farár v Bánovciach nad Bebravou. V dňoch 28.–30. marca 1610 sa ako vyslanec hradnianskeho kontubernia zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. Od roku 1612 pôsobil ako farár v Prievdizi, od roku 1615 v Sučanoch v Turci. Roku 1624 bol zvolený za turčianskeho seniora. Na pohrebe Petra Révaia v Turčianskom Svätom Martine v roku 1622 predniesol smútočné verše.

Výťah z Malého biobibliografického slovníka

Osobnosti Žilinskej synody 1610,

ktorý bol pripravený z príležitosti 400.

výročia Žilinskej synody

v Slovenskej národnej knižnici v Martine

VÝROČNÁ SPRÁVA CZ ECAV V MARTINE ZA ROK 2009

Príhovor k výročnej správe

List apoštola Pavla Efezským 3, 20–21 – v Božích dlaniach
Tomu však, ktorý môže nad toto všetko urobiť omnoho viac, ako my prosíme alebo rozumieme, a to podľa moci, ktorá pôsobí v nás, Tomu buď sláva v cirkvi a v Kristovi Ježišovi po všetky pokolenia až na veky vekov. Amen.

Vážený výročný konvent, bratia a sestry v Pánovi!

Apoštolove slová tvoria záver jeho modlitby za cirkevný zbor v Efeze. V modlitbe prosi za mnohé potrebné veci. Jeho modlitba sa začína – mohli by sme povedať – na zemi a končí na nebi. Od konkrétnej viery vnútorného človeka prechádza až k tajomnému obrazu nebeskej múdrosti, ktorá je nad všetky známosti, až po všetku plnosť Božiu. Je to skôr hymnus ako racionálna úvaha, lebo je to nad všetku známost. To, čo je dané človeku zhora, ako keby ani nebolo možné vystihnúť inak než symbolom, oslavnou hymnou. Zdá sa, ako by apoštol vo svojom modlení dosiahol vrchol. Ale v skutočnosti to bol len začiatok. Uvedomil si, že to, o čom tu hovorí, nevystihuje podstatu Boha, lebo to všetko hovorí o jeho konečnosti, akoby kládol Bohu hranice. Uvedomil si: Pane, to, za čo sa modlím, to je len zrnko piesku v púšti Tvojich možností. Ani ľudský rozum, ani jeho fantázia nestačí na to, aby som mohol vypovedať o Tvojich hraniciach. Preto to Pavlove: „Tomu však, ktorý môže nad toto všetko urobiť omnoho viac, ako my prosíme alebo rozumieme, a to podľa moci, ktorá pôsobí v nás, Tomu buď sláva v cirkvi a v Kristovi Ježišovi po všetky pokolenia až na veky vekov.“

Cieľom výročnej správy je podať stručný a prehľadný opis toho, ako sme v uplynulom roku šafárilí s hrivnami, ktoré nám boli zverené. Uvedomujem si vážnosť tejto správy aj preto, že je to moja prvá správa v tomto zbore. O chvíľu budeme analyzovať rok 2009 a z každej strany si ho v skratke pripomenieme. V každej správe sa nachádzajú víťazstvá aj prehry, ale musíme si byť vedomí toho, že to nie je rozhodujúce. Možno vo svete biznisu áno, ale v spoločenstve kresťanov je to len okamih cesty za Kristom do Jeho kráľovstva. Čo je potrebné uvedomiť si, je to, na čo prišiel aj Pavol na konci svojej modlitby. Je tu ešte niekto, kto siahla nad to, čo sme my schopní urobiť a vymyslieť. Je tu ešte Boh, ktorého cesty a myšlienky sú vyššie ako cesty a myšlienky človeka. Je tu ešte niekto, kto o našich víťazstvách a prehrách dobre vie. A vie, čo s tým.

Pripomínam to preto, bratia a sestry, lebo takto som to vnímal počas 11 rokov mojej služby farára a rovnako tak aj tej jedenapoločnej v tomto našom CZ. Určite je dobré, krásne a zároveň aj potrebné, aby sme mali vo veciach jasno a poriadok, aby sme veciam rozumeli. Aby sme vedeli a poznali ich hranice, mantinely, možnosti svojej práce na Božej vinici, tak ako hovorí Pavol: aby ste mohli vystihnúť, čo je to za šírka a dĺžka, výška a hĺbka., inými slovami, aby ste hľadali, objavovali, aby ste túžili po nových rozmeroch kresťanského života. Aké potrebné je objavovať tieto úžasné rozmery Božej lásky, si zvlášť uvedomujeme v čase, v ktorom cirkev, nielen tá evanjelická, zažíva mimoriadne ťažké obdobie. Odborníci hovoria o celospoločenskej skepse, sklamaní, apatii, určite aj v súvislosti s hospodárskou krízou. A táto pasivita častokrát víťazí aj v kresťanských spoločenstvách. Potrebujeme rásť, posúvať sa, niekedy aj snívať, aby sme znovu mohli vystihnúť, čo je to za šírka a dĺžka, výška a hĺbka vecí, do ktorých nás Pán

Boh povoláva. Ale to, čo je najkrajšie a presahuje ozaj všetky naše očakávania a čo chcem, aby zaznelo aj ako spoločný menovateľ našej práce, je Jeho láska, ktorá je nad všetku známosť, nad všetky hranice, nad všetky šírky, výšky a hĺbky. Jeho láska presahuje nielen možnosti, ktoré dosahujeme našou prácou, rozumom, alebo aj citom, ba dokonca presahuje možnosti, ktoré nám dáva On sám. My máme svoju hĺbku, šírku, dĺžku, ale On je aj za touto hranicou. My máme svoje predstavy, ciele, uznesenia, plány a očakávania, ale On ich vždy presahuje. Veľakrát som bol v živote Pánom Bohom takto zahanbený, lebo som očakával len to, za čo som prosil. Tak to bolo mnohokrát aj tohto roku. Ale už mi tie zahanbenia neprekážajú, naopak som si ich zamiloval. A vždy sa teším, čím ma Pán Boh nanovo prekvapí. Sme v Božích dlaniach a to je dobré.

Prosme Pána Boha, aby sme z týchto Jeho rúk nevypadli ani teraz, ani nikdy potom. Amen.

Správa je rozdelená do štyroch celkov, v ktorých si priblížime bohoslužobný, organizačný a hospodársky život v CZ. Poslednú časť tvorí kontrola plnenia uznesení a uznesenia na nasledujúce obdobie.

A. BOHOSLUŽOBNÁ ČASŤ

Služby Božie (ďalej SB) považujeme tradične za najväčšiu ukazovateľ duchovnej uvedomelosti jednotlivých členov a tiež kvality cirkevného zboru (ďalej CZ). Aj preto kladieme na ich prípravu mimoriadny dôraz. S veľkým požehnaním prijímame pozitívnu i negatívnu spätnú väzbu, ktorá nás kazateľov posúva bližšie k vašim duchovným potrebám. Výrazný podiel na ich stvárnení a príprave má sestra kantorka Mária Hroboňová. Ku kvalite prispievajú aj bratia a sestry z presbyterstva pri pravidelnom čítaní Božieho slova, službou pri vchode do nášho chrámu, usmerňovaním a celkovým záujmom o láskavú atmosféru. Rovnako aj hudobná skupina, mládež, dorast... Peknou už tradíciou sa stáva pozdrav detí z DB v každú prvú nedeľu v mesiaci. Skúsenosti ukazujú, že sa ako zbor tešíme na také služby Božie, kde sa stretneme ako jedna veľká rodina, ktorá si má čo povedať, keď si po týždni skupiniek a jednotlivých aktivít zboru môže sadnúť do lavíc kostola. Hlavné SB boli odbavované po celý rok. Bolo ich celkovo 56 s priemerným počtom 290 duší. Krásnu účasť sme zaznamenali pri príležitosti pôstu a adventu.

Ranné SB zachovávajú svoju stabilitu, aj keď z roka na rok priemerný počet mierne narastá, čo nás teší. Aj toto nás uisťuje, že zmena večerných SB (25–30 duší) na ranné (80 duší) bolo dobré rozhodnutie. **SB na filiách** majú stagnujúci, ba až regresívny charakter. Vo všetkých troch filiách však máme aj veľmi vzácných a ochotných cirkevníkov, ktorí sa vo veľkej miere podieľajú na skvalitňovaní zborového života v matkocirkvi aj vo filiách. Napriek tomu nedokážeme osloviť pomerne značnú časť (okolo 500) evanjelikov žijúcich v mieste týchto filií. Je to misijná úloha, ktorá nás ešte len čaká. Návštevnosť na filiálnych SB je okolo 15 duší. Súčasťou náboženského života vo filiách sú aj adventné stretnutia, pripravované na vysokej úrovni a s veľkou láskou. Aj účasť na nich je pekná. Tu by som chcel zvlášť poďakovať presbyterkám Vierke Brnovej, Nadke Kondkovej, Aničke Kohútovej a Darinke Tupej. Radosná a perspektívna je aj spolupráca s pani starostkou Vierkou Šalagovou. S vďačnosťou vítame aj nezištnú pomoc manželov Tkáčovcov a Hulejovcov pri pravidelných **SB na Severe**. Je to vždy pekná príležitosť, i keď máme dojem, že neplnia celkom pôvodný zámer, ktorý im dal niekdajší vzácny náš brat farár J. B. Hroboň, aby boli hlavne misijnou príležitosťou. Bolo by možno potrebné tento pôvodný zámer obnoviť a prehodnotiť. Možno ich posunúť na niektoré sídlisko (Ko-

šúty) a prispôsobíť tomu aj liturgický rámec. Napokon však možno povedať, že SB svojou účasťou a stvárnením vykazujú vyšší priemer v kontexte nášho seniorátu, za čo sme Pánu Bohu úprimne vďační.

Biblické hodiny a štúdium Biblie. Konali sa pravidelne každý štvrtok s priemernou účasťou 21 duší. Sme radi, že sa udržuje pomerne stabilná skupina bratov a sestier s úprimnou túžbou po osobnom biblickom štúdiu. Viedli ich striedavo bratia farári Hroboň a Kubík. Spoločne sme prešli úvahami nad knihou D. Bonhoeffera „Nasledovanie“ v kontexte Ježišových rečí na vrchu. V 1. liste ap. Pavla Korinským sme hľadali spoločné znaky dnešnej doby, hlavne mestského CZ, ako je aj ten náš. Napokon sme na ovocí Ducha z listu ap. Pavla Galatským formovali kresťanský charakter Božieho dieťaťa v meniacom sa svete. Okrem toho sa stretáva pravidelne v stredu už niekoľko rokov aj **skupina sestier** pod vedením Marienky Brunckovej. Takéto stretávania plne podporujeme a tešíme sa na podobnú skupinu bratov, ako to funguje aj v niektorých iných CZ už i v našej ECAV.

Sviatosti

Krst svätý: Krstíme zvyčajne po službách Božích. Bolo by dobré, keby sa krst stal súčasťou SB. Na Liptove prijali v senioráte takého usmernenie a krst sa stáva prirodzenou súčasťou SB. Počet pokrstených je menší ako vlani: 72 duší, z toho 62 detí a 10 dospelých.

Večera Pánova: VP je každú nedeľu po SB. Pripravili sme aj niekoľko tzv. „veľkých VP“, ktoré sú vždy v rámci SB. Zvyčajne sa tak deje na výročité slávnosti. Návštevnosť je pomerne pekná. Chceli by sme v budúcnosti pripraviť laikov na pomoc pri prísluhovaní a verejne ich uviesť do tohto úradu, povedzme ako diakonov. VP prijalo 3190 (1150 m, 2100 ž) členov, z toho v nemocnici a doma 40.

Bohoslužobné výkony

Sobáše: V roku 2009 bolo v našom zbore uzatvorených 19 sobášov, z toho 10 evanjelických a 9 miešaných.

Pohreby: Odbavujeme v matkocirkvi v dome smútku a v kostole, vo filiách v dome smútku alebo na dvore. Pohrebné výkony sú dôstojné. Ďakujeme v tejto súvislosti nášmu spevokolu, bratovi kantorovi Jánovi Žingorovi, ktorý nás vždy krásne reprezentuje, ale aj bratom a sestram zboru, ktorí sa svojimi vhodnými pripomienkami snažia skvalitniť tieto smútočné počestnosti. Pochovaných v nádeji večného života bolo 69 osôb 33 m a 36 ž.

Modlitebné stretnutia. Tejto časti chcem venovať osobitú pozornosť. Zaznamenali sme nevidaný nárast modlitebnej horlivosti. Oproti roku 2008, keď sa uskutočnil jeden modlitebný týždeň, v roku 2009 sme ich z Božej milosti pripravili osem. Záujem o tieto stretnutia prijímame s nadšením. Veríme, že sú odrazom úprimnej zbožnosti, ale aj túžby byť súčasťou cirkevného spoločenstva. Uvedomujeme si, že ak chceme vytvoriť jasnú predstavu o fungovaní CZ, tak ju musíme hľadať na kolenách pred Bohom. Mnohí si to osvojili a budeme radi, ak sa v budúcnosti toto nadšenie rozšíri aj na ostatné časti práce zborového života. Pri ekumenických modlitbách sme sa stretli začiatkom januára 2009 na Aliančnom modlitebnom týždni, pokračovali sme Trojdním modliteb matiek, 40-dňovým pôstnym modlitebným stretávaním s krásnou účasťou, potom nasledovali 10-dňové svätodušné modlitby, modlitby 24-7 v spolupráci s miestnymi kresťanskými

cirkvami. K tomu treba pripočítať pravidelné stretnutia modlitebnej skupiny v utorok a tiež od mája fungujúce stretnutia pod vedením brata Milan Tkáča.

Práca s mládežou a dorastom patrí medzi najnáročnejšie úlohy kresťanskej cirkvi v každom čase. O tom by vedeli najlepšie hovoriť tí, na ktorých pleciah táto práca stojí. Ale určite aj my ako rodičia a starí rodičia, keď nedokážeme osloviť ani vlastné deti a vnúčatá. Tlak a atraktivita sveta bez Boha je silný protihráč. Mnohokrát ostávame úplne bezradní. A preto sme vďační za každého jedného mladého človeka, ktorý si nájde cestu k cirkvi a Bohu a ku ktorému si nájde cestu aj naše spoločenstvo. Spomínam to preto, lebo svet, v ktorom mladí žijú, sa mení závratnou rýchlosťou. Cirkvev mnohokrát stojí mimo týchto zmien a misia sa miňa cieľa. Ak chceme osloviť *dnešného človeka*, je potrebné prejsť s ním kus jeho cesty. Nemôžeme sa ešte chváliť veľkými víťazstvami, ale sme radi, že sa to sčasti darí aj v našom CZ. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli v spolupráci s Biblickou školou (BŠ) zamestnať na polovičný úväzok Bc. Ivetu Bodnárovú, ako pracovníka pre dorast a mládež. V spolupráci s dobrovoľnými pracovníkmi (Martin Uhrin, Aďo Dafčík, Lucia Hlobejová, Martin Šajdák) sa podieľa na nových možnostiach práce s mladými ľuďmi v CZ. **Dorast** sa stretáva každý piatok v počte asi 25 duší. Kvalitu týchto stretnutí znásobuje hudobná skupina a niektorí bratia a sestry zo staršej mládeže. Musíme ešte popracovať na kompatibilitu s prichádzajúcimi konfirmandmi. Veľmi účinný spôsob vidíme v spoločných biblických táboroch a „víkendovkách“. Tu si nachádzajú k sebe cestu zrozumiteľným spôsobom. V lete sa tak uskutočnil dorastenecký tábor s účasťou 27 dorastencov. Téma tábora bola „otvorené srdce“. Na táboroch sa vytvorí výborné spoločenstvo, ktoré však cez rok nedokážeme udržať celkom pokope. To je aj výzva pre nový tím spolupracovníkov. **Mládež** sa stretáva v sobotu na pravidelných modlitbách a čítaní Písma. Tieto stretnutia navštevujú aj niektorí študenti BŠ a JLF UK, ktorí bývajú prechodne na internátoch v našom meste. Biblické výklady si pripravujú jednotliví členovia mládeže s aplikáciou na praktický život. Stretnutia sa konali v počte od 8 do 18 duší. **Turčianska evanjelická mládež** je názov nového podujatia, ktoré ide nad rámec nášho CZ. Pripravujú ju vedúci okolitých evanjelických mládeží. V roku 2009 sa uskutočnili tri stretnutia, ktoré nesú v sebe aj evanjelizačný charakter. Vystupujú na nich rôzne hudobné kapely s bohatým programom, ktorý pomerne dobre oslovuje mladého človeka. Návštevnosť je pekná, od 70 do 100 duší. V budúcom roku plánujeme uskutočniť 6 takýchto stretnutí.

Práca s deťmi. Táto práca je z hľadiska organizácie a personálneho zabezpečenia na najlepšej úrovni v našom CZ. Vede ju naša pracovníčka Bc. Ľubka Poľašková a tím dobrovoľníkov, ktorý tvoria 14 pracovníci (Ruženka Jurisová, Janka Farbáková, Alenka Hulejová, Nika Matusková, Alenka Šajdáková, Alenka Javorská, Miška Bieliková, Marek Korňan, Barborka Dudová, Janka Blahová, Gabika Kubíková, Lenka Kenderová, Deniska Potančoková, Lucka Hlobejová), bez ktorých by bola táto práca nepredstaviteľná. Patrí im za to naše veľké poďakovanie. Určite aj toto prispelo k rozšíreniu aktivít pre deti v CZ, ktoré vzrástli oproti roku 2008 o päť. *Pravidelné aktivity:* spevokolík Anjelíček (20 detí a rodičia), DB – nedeľná škola (tri rôzne skupiny v počte 20–25 detí), stretávanie učiteľov besiedky, letný biblický tábor v Helpe (47 detí a 12 vedúcich), VBS pripravovaná v spolupráci s BŠ a partnerským zborom z Minnesoty, USA. *Nepravidelné aktivity:* filmový večer (40 detí), hra škola – beseda so spisovateľom (30 detí a rodičia), tvorivé popoludnia (30 detí), pečenie medovníkov – nádherná akcia s rodičmi a členmi CZ. O týchto aktivitách a o svojej práci podáva pravidelne osobitnú správu Ľubka Poľaško-

vá priamo presbyterstvu CZ. V budúcnosti by sme túto prácu radi smerovali aj na spoznávanie rodičov detí, vzdelávanie spolupracovníkov, vytvorenie skupinky mladých dievčat, kompaktnější previazanie s BŠ pri príprave letných aktivít pre deti (VBS). Chceme tiež vytvoriť kluby na sídliskách.

Vyučovanie náboženstva. Vyučujeme podľa platných osnov ECAV na 11 školách. Vyučujú 7 učitelia: L. Polašková, R. Jurisová, R. Valanec, M. Kubík, R. Jarošová, L. Frolo a M. Sopoligová. Počet detí na evanjelickom náboženstve je 370, z toho 39 na stredných školách a 331 na základných školách. Do tohto počtu sú zahrnuté aj deti z našej EZŠ.

Konfirmačná príprava. V roku 2009 bolo konfirmovaných 15 chlapcov a dievčat. Nemžno však povedať, že sme ich priviedli k dospelosti vo viere, ako ich to učíme v konfirmačnej príručke. Už prebehlo niekoľko stretnutí s pedagógmi BŠ za účelom transformácie tohto vyučovacieho procesu. Podľa príkladu nórskej a fínskej cirkvi je potrebné s konfirmandmi najprv vybudovať pevné vzťahy a potom ich privádzať k teologickým pravdám. Nateraz vyučujeme konfirmandov v dvoch triedach. Prvý ročník navštevuje 14 a druhý 20 konfirmandov. V roku 2010 ich plánujeme začleniť do dorasteneckého tábora a viac ich prepojiť s dorastom.

Stretávanie mladých rodín. Veľmi sa tešíme aj skupinkám mladých rodín. Máme v CZ dve. Stretávajú sa na fare v utorok a stredu. Je to spoločenstvo Biblie, modlitieb a dobrých vzťahov. Tu si vzájomne pomáhajú v správnom smerovaní svojich manželstiev a výchove detí. Aj touto správou vás srdečne pozývame na tieto stretnutia.

Spoločenstvo ručných prác. Tieto stretnutia prebiehajú pravidelne už 15. rok. Je to neoddeliteľná súčasť zborového života. Je to aj akýsi azyl pre staršie sestry, ktoré v tomto spoločenstve nachádzajú krásne priateľstvá. Tieto stretnutia sa nesú v znamení modlitieb, spevu, čítania slova Božieho a nádherných ručných prác, ktoré reprezentujú náš CZ aj v zahraničí. Vedie ich sestra Vierka Marečková. V priemere sa ich stretáva okolo 20.

Spevokol a hudba v CZ. Hudobné stvárnenie bohoslužobného života sa v našej cirkvi vždy považovalo za nemenej dôležité ako zvesť Božieho slova. Dobrá a kvalitná hudba vytvára radostnú a zrozumiteľnú atmosféru. Je potešením sledovať, ako si osvojujeme nové hudobné prvky a nové piesne. Nemalú zásluhu má na tom aj náš **zborový spevokol** pod vedením sestry kantorky. Vystupoval viac ako 20x na SB. Pripravil tradičný, veľmi hodnotný Adventný koncert. Usporiadáva každoročné stretnutie spevokolov Turca s veľmi peknou účasťou a bohatým programom. Spevokol krásne reprezentuje náš CZ i na mimozborových podujatiach v rámci mesta Martin, ako aj v iných CZ (koncerty v CZ Háj, Marhaň, Hankovce, Kežmarok, Tranovice v ČR). Rovnako obohacuje niektoré pohrebné rozlúčky, svadobné slávnosti a iné zborové podujatia. Okrem toho je to výborné spoločenstvo viery a mnohých vzácných priateľstiev. **Kapela** plní svoje poslanie hlavne na stretnutiach mládeže a dorastu. V roku 2009 reprezentovali náš CZ v partnerskom holandskom meste Hoogeveen, kde vyzbierali oferu pre Evanjelické diakonické centrum v Sučanoch 900 eur. Sem patrí aj už spomínaný detský **spevokolík Anjeľiček** a tiež príležitostné vystúpenia staršej mládeže. Vzhľadom na kvalitu organa v našom chráme poriadame aj koncerty (pôstny organový koncert v podaní Agáty Berkiovej, detský spevácky zbor Slovenského rozhlasu a napokon adventný organový koncert v podaní prof. J. V. Michalku a Jozefa Benciho, sólistu Opery SND v Bratislave).

Diakonia. V našom CZ táto služba existuje už 11 rokov. Vede ju Lenka Taškárová. Počet zamestnancov sa v priebehu roka 2009 menil, ale t. č. máme 6 zamestnancov a 13 rodín (klientov), ktorým poskytujeme návštevnú a opatrovateľskú pomoc. Táto aktivita je hrazená zo štátneho rozpočtu cez mesto Martin a vnímame ju ako súčasť misijného poslania CZ. Aj preto, že to nie je služba na základe konfesionalnej príslušnosti, ale na základe Kristovho príkazu k službe. Je dobré, keď sa ako CZ môžeme takýmto spôsobom „otestovať“ v kvalite našej viery. V iných krajinách takáto služba je plne hrazená CZ. Aj týmto ďakujeme darcom, ktorí ju v roku 2009 podporovali. Odpracovaných hodín v opatrovateľskej službe pre občanov mesta Martin bolo 5 670,5 a v Príbovciach 1140.

Sprevádzanie pozostalých. V tomto roku sme v našom CZ v spolupráci s BŠ začali stretávanie sa pozostalých. Biblická škola otvorila nový študijný program „Služba sprevádzania“, ktorý absolvovala aj naša zborová pracovníčka Katarína Plžová. Spolu s Natáliou Kacianovou (koordinátorkou spomínaného študijného programu) viedli podpornú skupinku smútiacich v období šiestich týždňov v predvianočnom období. Ohlasy na túto novú aktivitu sú zo strany smútiacich z podpornej skupinky veľmi priaznivé. V podporných skupinkách pre pozostalých chceme pokračovať aj naďalej.

Ostatné stretnutia a aktivity s pravidelným stretávaním. Futbal YMCA vedie Igor Plž, futbal dorastencov vedie M. Bruncko, kalanetiku vedie A. Borcovanová, country tance vedie Mary Hamilton z USA.

Zvláštne a dôležité udalosti. Veľmi podrobne o týchto aktivitách vydáva svedectvo každé nové číslo Martinskeho evanjelika (celkom vyšlo šesť čísel). Ale za mnohé spojenie aspoň tie kľúčové:

- SB pri príležitosti 80. narodenín sestry farárky Zuzany Štanclovej.
- Konvent CZ, na ktorom boli zvolení noví presbyteri za filiú Diaková (Darina Tupá a Anna Kohútová) a za matkocirkev (Ing. Lubomíra Kušnieriková).
- Slávnostné SB pri príležitosti 100. výročia narodenia J. Barča-Ivana. Kazateľom bol Michal Zajden, farár v Bratislave a príspevok o živote a diele tohto vzácného farára spisovateľa a dramatika predniesol Dr. Július Vanovič.
- 24. mája sme mali slávnosť konfirmácie s programom.
- 5. júna sa v BŠ uskutočnil misijný večer s manželmi Kaczmarczykovcami o skúsenostiach z Afriky.
- 6. júna bol posvätený nový pomník brata farára J. B. Hroboňa na Národnom cintoríne v Martine. Posviacku vykonal farár M. Kubík za účasti rodiny, vzácných hostí a vďačných cirkevníkov.
- Letná biblická škola pre deti s priateľmi z USA (MN).
- 12. júla sme pripravili SB na Memorandovom námestí za účasti priateľov z USA (WA). Oficiálne bola uvedená do služby L. Polašková, koordinátorka pre prácu s deťmi.
- V júni sme si pripomenuli na spomienkových SB 20. výročie smrti doc. Dr. Jána Štancla. Jeho prvou kázňou v Martine poslúžila sestra farárka a manželka zosnulého Zuzana Štanclová.
- V nedeľu 30. augusta sa uskutočnil Zborový deň. Začal sa SB na Memorandovom námestí a potom pokračoval spoločným obedom a bohatým programom pre deti i dospelých.

- Brat farár Ján Hroboň a brat riaditeľ BŠ Michal Valčo navštívili dva naše partnerské zbory v USA a dohodli nové možnosti spolupráce.

B. ORGANIZAČNÁ ČASŤ

Kancelária farského úradu. Naša kancelária v roku 2009 prešla niekoľkými zásadnými organizačnými zmenami. Prijali sme do zamestnaneckého pomeru dve **nové zamestnankyne**: Bc. L. Poľaškovú na miesto koordinátora práce s deťmi na plný pracovný úväzok a Bc. I. Bodnárovú na miesto pracovníka s dorastom a mládežou na polovičný pracovný úväzok. Tieto sestry podávajú o svojej činnosti pravidelné správy na presbyterstve CZ. Obidve sú platené z partnerských zborov z USA. Profesionalizovanie v cirkvi chápeme ako súčasť našej dlhodobej vízie. Ak sa tento systém osvedčí (bežne funguje v dobre zabehnutých zahraničných zboroch), mali by sme si ho osvojiť a postupne prebrať farchu na zabezpečenie takýchto pracovníkov my sami. **Premiestnenie kancelárií farského úradu** považujeme za druhú zásadnú zmenu. Kancelárie tak dostali novú podobu a členenie, čo sa z hľadiska nových zamestnancov ukázalo ako dobré rozhodnutie. Rovnako aj mnohí z vás si pochvaľujú dostupnosť, bezbariérový prístup, parkovisko hneď pri kanceláriách, dôstojné toalety, krásne zreštaurované prostredie starého gymnázia. V starých kancelárskych priestoroch sa vytvoril klub mládeže, ktorý je dobrou alternatívou k zborovej sieni a jedna miestnosť bola pripojená k bytu brata farára Milana Kubíka ako detská izba. Napokon však možno konštatovať, že s odstupom času (od septembra 2009) toto premiestnenie prinieslo priestorové oživenie, lepšie premiestnenie s EZŠ a BSMT, logické členenie priestorov pracovných a obytných, updatovanie zastaraných kancelárskych zvyklostí, lepšiu organizáciu práce. Veríme, že rovnako to vnímate aj vy, ktorí tieto služby pravidelne využívate a podporujete. Ďakujeme našej dlhoročnej pracovníčke Katke Plžovej za vedenie kancelárií nášho CZ. K tomu prispelo aj vypracovanie registratúrneho plánu a poriadku, ktorý je t. č. pripravený na schválenie.

Presbyterstvo CZ. V roku 2009 sa presbyteri stretávali nepravidelne podľa potreby. V budúcnosti by sme mali prejsť na pravidelný spôsob stretnutí. **Rokovania** boli vecné, niekedy konfrontačné, ale v konečnom dôsledku konštruktívne, za čo vám, milí presbyteri a presbyterky, patrí vďaka. **Zmeny v presbyterstve CZ:** V roku 2009 sme zvolili troch nových členov, ako sme spomínali už vyššie. Zmeny sa však udiali aj opačným smerom. V priebehu roka ukončili svoje pôsobenie vo funkciách brat kurátor Dušan Borcovan, brat poddozorca Ing. J. Karásek a tiež brat dozorca Ing. M. Bruncko. Za ich prácu im aj pri tejto príležitosti vyslovujeme poďakovanie a prajeme Božie požehnanie. Pripravili sme aj **vzdelávanie presbyterov** prednáškami Dr. M. Valča na tému „proces budovania zdraveho cirkevného spoločenstva“. Je to rozsiahla téma, ktorej sa chceme postupne venovať aj v nasledujúcom období. K tomuto účelu by bolo snáď dobré pripraviť aj spoločne strávený víkend niekde na chate.

Spolupráca s EZŠ a BŠ. Máme pocit, že aj v tejto veci sme sa pohli dobrým smerom. Určite k tomu prispeli aj pravidelné týždenné stretnutia vedúcich pracovníkov týchto inštitúcií. V roku 2009 sme vypracovali plán spolupráce s EZŠ, ktorý priebežne plníme. Nemálo v tejto veci urobili niektoré sestry učiteľky z EZŠ, keď napájajú prácu detí na CZ. Rovnako pekne sa rozvíjajúca práca je s BŠ. Nemôžeme si dovoliť nekráčať spoločne, aj keď spôsoby nesenia evanjelia sú odlišné. BŠ a EZŠ považujeme za „deti“ CZ, kto-

ré dospievajú a stávajú sa pre nás dobrými partnermi na spoluprácu. Máme si čo ponúknuť, ale aj v čom si pomáhať. Pánu Bohu vďaka.

Evidencia členov, web stránka a prezentácia CZ. O tieto veci sa stará Marienka Hroboňová. Evidencia je stále v procese, keďže počet evidovaných členov je o viac než polovicu menší ako skutočnosť sčítania z roku 2001. Veľmi sa tešíme z vášho záujmu o webovú stránku CZ. Je skutočne dobrá a čo nás teší, čoraz viac ju navštevujú aj starší záujemcovia. Denne ju navštívi okolo 140 ľudí. Prosíme touto cestou o vaše príspevky, fotky, dojmy, skúsenosti, ktoré by obohacovali obsah týchto stránok o tento rozmer. Stále sme však nevypracovali informačnú brožúrku o CZ. Naproti tomu sa nám podarilo pripraviť prezentačný materiál o práci s deťmi v CZ. Pripravujeme aj komunikačnú kartu na zachytenie duchovných potrieb aktívnych aj „stratených“ členov CZ. K prezentácii už neoddeliteľne prispieva aj Spravodaj CZ a tiež zborový časopis Martinský evanjelik, ktorý má vysokú úroveň a hodnotu. Aj touto cestou úprimne ďakujeme redakčnej rade pod vedením brata doc. Dr. Miloša Kovačku.

Archív CZ, knihy, časopisy a knižnica. Archív je vzácnym svedectvom o našej minulosti. Nachádzajú sa v ňom významné dokumenty, spisy..., o ktoré sa s veľkou láskou stará Dr. Vierka Sedláková. Rovnako pracuje na čiastočnom digitalizovaní niektorých vzácných spisov. **Odoberáme:** Ev. posol, Ev. východ, Cestou svetla, Tvorbu T, Denník mladých, Cirkevné listy, časopis Rozmer, Šumenie líp, Dúhu a Zion a tiež časopis Ethos venovaný rodine a misii. Do zborovej knižnice zhaňame priebežne nové tituly z teológie, náboženstva, histórie a filozofie, ako aj niektoré pomôcky na výučbu, ako sú Biblické atlasy, mapy atď. Budeme radi, ak si mnohí z vás obľúbia niektoré z nich. Sme radi, že si niektorí z vás si tieto knižky aj požičiavajú. Nemáme však človeka, ktorý by sa o túto knižnicu svedomito postaral. Ozaj je bohatá a mohla by slúžiť nám všetkým.

C. HOSPODÁRSKA ČASŤ

Udalosti v skratke. V roku 2009 sme vykonali niekoľko brigád na zveladenie nášho prostredia. Vyčistili sme farský dvor, garážové strechy opatрили novým náterom, rovnako aj ploty okolo celého farského pozemku. Zrekonštruovali sme kostolnícky byt, kde sa vykonalo odvodnenie vonkajších múrov, polozenie izolácie, asfaltovanie poškodených plôch, nová dlažba na schody do farskej budovy, opravy poškodených stien v byte, výmena okien, kladenie plávajúcej podlahy, inštalácia radiátorov a maľovanie týchto priestorov. Celkové náklady na tieto úpravy boli cca 4 900 eur. Treba však podotknúť, že väčšia časť prác sa robila svojpomocne a za výdatnej pomoci priateľov z USA – finančnej (11 000 USD) aj brigádnickej. V tejto veci chceme poďakovať M. Brunckovi, R. Valancovi a R. Kenderovi. Vykonalo sa tiež skvalitnenie kúrenia na fare optimalizovaním regulácie systému. Presun kancelárií a zriadenie klubu nás stálo cca 1 700 eur. Podarilo sa nám využiť aj šrotovné (2 000 eur) na kúpu nového farského auta škoda Roomster v hodnote 9 300 eur. Na tento účel sme požiadali o bezúročnú cirkevnú pôžičku v hodnote 5 600 eur, ktorú dostaneme začiatkom roka 2010.

Prijem v roku 2009. Prijem zboru pozostáva z ofier, milodarov, členského príspevku (dane), z urbára a tiež v rámci zborovej diakonie z mesta Martin. Najpodstatnejšia časť príjmov je z ofier a milodarov. Chceme preto viesť jednotlivcov k osobnej zodpoved-

nosti za fungovanie CZ a k pravidelnému darcovstvu. Nateraz evidujeme 10 darcov zapojených k pravidelnému prispievaniu. Nie je to veľa, ale aj z toho sa tešíme. Budeme musieť viac špecifikovať možnosti podpory zborovej práce napríklad tým, že vytvoríme osobitné variabilné čísla na jednotlivé aktivity CZ a zvýšime tak transparentnosť. Taktó sa to deje pri diakonii a Ľubke Poľaskovej a je to dobré. Následne týchto darcov kontaktujeme listom, mailom alebo iným vhodným spôsobom. Možno však skonštatovať, že príjem v roku 2009 bol pekný, keď zoberieme do úvahy hospodársku krízu. Vieme, že mnohé rodiny s láskou obetujú milodary aj s tým, že sa musia uskromniť. Veľmi si to vážime a modlíme sa za ochotných darcov, aby pán Boh požehnal toto ich dielo. Na cirkevnom príspevku sme vyzbierali o 700 eur menej ako v roku 2008 a to aj napriek tomu, že sa mierne zvýšil na 5 eur. Tento príspevok zaplatilo len 1 900 členov z 2 767 evidovaných v kartotéke zboru.

Príjem v r. 2009 Cirkevný zbor

Cirkevný príspevok	10 078,50	Na dušu	3,64
Milodary	32 244,32	Na dušu	11,65
Ofery	18 176,19	Na dušu	6,56
Iné	22 297,99		
SPOLU	82797,00		21,85

Výdavok v roku 2009

Mzdový fond	12 631
Sociálne náklady	4 279
Vecné a bohoslužobné	79
Finančné (GBU, VD, seniorát, misia..)	1 051
Knihy a časopisy	5 197
Cestovné (zborové výlety..)	449
Investície (kúpa auta)	9 250
Poistné (auto, nehnuteľný a hnutel'ny majetok..)	863
Iné (opravy, energie, programové náklady..)	30 759
SPOLU	64 558

Pokladňa:	
Poč. stav	693,40
Príjem	86052,53
Výdavok	83118,21
Zostatok	3627,72

Bežný účet:	
Príjem	60 383
Výdavok	55 858
Zostatok	25 904,46

Devízový účet:	
Príjem	4,61
Výdavok	55,85
Zostatok	5 735

Celkový zostatok k 31. decembru 2009

Pokladňa	3627,71
Bežný účet	25 904,46
Devízový účet	5 735
Spolu	35 267,17

Príjem v r. 2009 Diakonia

Milodary	855
Výnosy	37 361
Iné	454
SPOLU	38 670

Výdavok v r. 2009

Mzdový fond	23 735
Sociálne náklady	8 249
Finančné	275
Poistné	484
Iné	5 915
SPOLU	38 658

Bežný účet

Príjem	14 970,95
Výdavok	12 376,30
Zostatok	2 716,62

Účet: mesto Martin

Príjem	26 009,16
Výdavok	26 040,07
Zostatok	398,24

Celkový zostatok k 31. decembru 2009

Bežný účet	2 716,62
Účet MM	398,24
Zostatok	3 114,86

ROZPOČET 2010

PRÍJMY	€	VÝDAVKY	€
Príjmy z majetku (urbár)	4 350	Služby.....	31 755
Príjmy z darov a príspevkov	106 350	z toho: opravy.....	20 250
z toho: milodary.....	22 300	cestovné.....	1 260
ofery.....	17 000	reprezentácia	650
cirkevný príspevok	10 400	telefóny.....	1 550
z iných COJ	10 000	poistky	1 585
ostatné.....	46 650	ostatné.....	6 460
Ostatné príjmy (pôžička)	5 655	mzdy	47 570
PRÍJMY CELKOM	116 355	prevádzková réžia	45 570
		sociálny fond	2 500
		ostatné výdavky spolu.....	5 630
		z toho: pre vyššiu COJ.....	2 300
		ostatné.....	3 330
		VÝDAVKY CELKOM	133 025

Schodok	16 670
Úhrada schodku z finančného majetku	16 670

Revízia účtov: Účty boli schválené revíznou komisiou dňa 8. 2. 2010 (zápisnica sa číta na konvente).

D. PLNENIE UZNESENÍ A NÁVRH NA ROK 2010**Plnenie uznesení z konventu CZ ECAV Martin**

Bohoslužobné:

- Tematizovať určité nedele (nedela detí, mládeže, diakonie, filií...). Zverejňovať témy nedieľ i kázní aspoň jeden týždeň vopred v spravodaji. **Plní sa, trvá.**
- Rozšíriť a skvalitniť služby presbyterov i dobrovoľníkov počas nedeľných služieb Božích, viac si všimaf a zaujímaf sa o nových prichádzajúcich do nášho spoločenstva. Znovu zaviesť neformálne stretnutia po službách Božích. **Plní sa, trvá.**
- Aktivizovať bohoslužobný život na filiách. **Nesplnené, trvá.**
- Okrem mládežnickeho a detského tábora pripraviť aj rodinný a vytvoríť možnosť pre širšie stretávanie rodín. **Splnené.**

- Dokončiť personálne a finančné zabezpečenie práce s deťmi. V prípade plateného pracovníka určiť pracovnú náplň a mzdové zabezpečenie a stanoviť náplň práce. **Splnené.**
- V spolupráci s BŠ pripraviť vzdelávajúce a motivačné kurzy pre vedúcich pracovníkov a presbyterstvo. **Splnené.**
- Pripraviť aj iné neformálne stretnutia k povzbudeniu vzájomnosti a jednoty. **Splnené.**
- Postupne uvádzať do života pravidelné darcovstvo. **Trvá.**

Hospodárske:

- Oprava korunnej rímsy kostola a zavlhnutého muriva. **Nesplnené.**
- Renovácia sociálnych zariadení v budove fary. **Nesplnené.**
- V spolupráci s dobrovoľníkmi z USA zrenovovať kostolnícky byt, najmä podlahy a vymeniť okná. **Splnené.**
- Dokončiť úpravu bývalého kaderníctva. **Splnené.**

Uznesenia konventu TS:

- SK odporúča CZ TUS zaoberať sa zmenou štruktúry ECAV podľa uznesenia Synody ECAV z roku 2007. **Splnené v spolupráci s TS.**
- SK vyzýva duchovných TUS, aby dôsledne naplňali CPP v súvislosti s prisluhovaním Krstu svätého a krstnou praxou. **Priebežne sa plní.**

Uznesenia CZ ECAV Martin na rok 2010

Bohoslužobné:

- Pokračovať v nedokončených plánoch z roku 2009.
- Adresnejšie budovať spoločenstvo v CZ (vytvoriť priestor pre spätnú väzbu, viac reagovať na duchovné potreby členov CZ).
- V rámci misijných aktivít pripraviť evanjelizačné večery, zabezpečiť v spolupráci s BŠ Letnú BŠ pre partnerský ECZ na Ukrajine a pripraviť pôdu pre vznik misijnej spolupráce.
- Rozvíjať liturgický rámec na SB – zapájať laikov do prípravy a uskutočňovania SB, vybrať a pripraviť skupinu diakonov na pomoc pri VP, krst a VP do rámca SB.
- Pracovať na vhodnej stratégii pre filie nášho CZ.

Hospodárske:

- Oprava korunnej rímsy na kostole.
- Rekonštrukcia sociálnych zariadení v budove fary.
- Úprava farského dvora – synchronizovať tieto práce s novými víziami EZŠ a BŠ.

Záver. Na záver by som chcel vysloviť úprimné poďakovanie najbližším spolupracovníkom, presbyterom, dobrovoľníkom, bez ktorých si život v CZ nevieme predstaviť, zvlášť však kolegoví bratovi farárovi Jánovi Hroboňovi. Sme Pánu Bohu vďační za všetko, čo nám dal počas minulého roka prežiť. Uvedomujeme si, že sme dostali omnoho viac, ako sme prosili alebo rozumeli. Našmu Bohu nech je sláva v cirkvi a v Kristovi Ježišovi po všetky pokolenia až na veky vekov. Amen.

Prednesené a schválené na výročnom volebnom konvente 21. 2. 2010 na 1. pôstnu nedeľu (Invocavit) v chráme Božom v Martine.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR

Veľkonočný koncert

Vyvrcholením série podujatí, ktoré sa uskutočnili v rámci Pôstnych dní Evanjelickej základnej školy v Martine, bol spoločný koncert všetkých žiakov, ktorý sa konal 25. 3. 2010 v telocvični zborového domu. Počas pestrého programu sa striedali detský spev, hovorené slovo, divadelná scénka a burza. Na burze si rodičia mohli zakúpiť rôzne veľkonočné ozdoby, ktoré v rámci tvorivých dielní vyrobili ich deti za pomoci pani vychovávateľiek. Výťažok z predaja sme sa rozhodli darovať manželom Matovcom – slovenským misionárom v Rusku v rámci ECAV. Ďakujeme dobrotivému Bohu, že aj cez detský spev a úsmev sme na tomto koncerte opäť mohli vnímať Jeho jedinečnú prítomnosť medzi nami a v nás. Požehnané Veľkonočné sviatky Vám praje celý kolektív pracovníkov i žiakov EZŠ!

DUŠAN HAŠKO
VYCHOVÁVATEĽ

Svedectvo brata Rezu z Iránu

Reza H. Q. Sičani
(vpravo)
počas príhovoru
k študentom
Biblickej školy

Vedeli by ste si predstaviť, že musíte kvôli Biblii, ktorú polícia nájde vo vašom dome, opustiť svoju krajinu, inak vám hrozí trest smrti obesením?

Presne to bol dôvod, ktorý donútil môjho priateľa Rezu (25) aj s jeho rodičmi odísť z Iránu. Aj keď je kresťanstvo v Iráne navonok tolerované, konvertovanie z islámskej viery na kresťanskú značí v prípade odhalenia rozsudok smrti.

Rezu H. Q. Sičaniho som spoznal ako dobrovoľníka na Campfeste minulý rok, kde som si vypočul jeho osobné svedectvo, ktoré ma hlboko oslovilo. Napadlo ma, že by bolo osožné pozvať ho aj do nášho cirkevného zboru v Martine. Táto myšlienka sa stala skutočnosťou počas jedného zo stretnutí pôstnych modlitieb, ktoré prebiehajú v našom zbore počas celého pôstneho obdobia.

Brat Reza sa s nami a neskôr aj so študentmi Biblickej školy, ktorá sponzorovala jeho cestu a ubytovanie, podelil o autentický a zároveň dych vyrážajúci príbeh putovania utečenca z Iránu, ktorému spolu s jeho rodičmi šlo niekoľkokrát o život. Keďže nemohli odísť oficiálne z Iránu, aby ich nezatkli, boli v záujme záchrany vlastného života donútení využiť služby podsvetia, aby ich tajne dostali z krajiny. Pašerákom ľudí museli zaplatiť 10 000 USD na osobu, aby ich dostali do Európy.

„Počas cesty sme ani nevedeli, kde sme a kam ideme, boli sme ukrytí na lo-

di, pod nákladom tekvic, následne preložení do polovice úložného priestoru návesu kamióna (oddelení kovovou stenou od druhej polovice s prevázaným tovarom), v ktorom išlo 150 ľudí 48 hodín naskladaných na seba, v troch podlažiach, učepeň, bez možnosti pohybu a akejkolvek hygieny. Kamión nemal žiadne prestávky, ani nezastavoval, nemali sme vôbec predstavu, kde sa nachádzame a akákoľvek osobná potreba sa musela realizovať priamo na mieste...“ spomínal na jeden z ťažkých okamihov cesty brat Reza.

Celé putovanie trvalo rok a sedem mesiacov, počas ktorého zažili mnoho podobných ťažších situácií. Pôvodne ich mali dostať až do Veľkej Británie, odhalili ich však policajti na Ukrajine a poslali do tábora pre utečencov, ktorý sa podobal skôr na koncentračný tábor než na miesto, kde by im mali pomôcť. Na Slovensko sa dostali až na tretí pokus. Keď ich chytili aj tu, požiadali o azyl, ktorý im bol v nezvyčajne krátkom čase priznaný. Aj to svedčí o závažnosti okolností, pre ktoré museli opustiť Irán.

Brat Reza a jeho rodina už šiesty rok žijú na východnom Slovensku. Hlavným poslanstvom jeho slov je odkaz, aby si ľudia uvedomili slobodu, ktorú ako kresťania na Slovensku máme, a nebáli sa vyznávať vieru v Ježiša Krista v bežnom živote.

ANDREJ DAFČIK

UDALOSTI ZO ŽIVOTA NÁŠHO CIRKEVNÉHO ZBORU V JANUÁRI AŽ MARCI 2010

- Od 10. do 17. januára sa v našom cirkevnom zbore uskutočnil Aliančný modlitebný týždeň. Začali sme ho v nedeľu s bratmi a sestrami z rímskokatolíckej cirkvi stretnutím v Biblickej škole a pokračovali sme každý večer modlitebnými stretnutiami na fare.
- Od januára sa utvorila nová skupinka mladých rodín. Začali sa stretávať každú stredu o 17.00 h na fare.
- Od 2. februára sa začali každý utorok pravidelné stretnutia pri tanci a budovaní vzťahu k Bohu pre deti od 6 do 9 rokov pod názvom „Farebný svet tanca“.
- 13. februára sa v Biblickej škole uskutočnil Biblický karneval pre deti, rodičov a starých rodičov. Masky mali podobu biblických postáv a biblických zvieratiek. Zúčastnilo sa na ňom asi 30 detí.
- 1. pôstnu nedeľu 21. februára sa uskutočnil v rámci hlavných služieb Božích Výročný a volebný zborový konvent. Prijali sme na ňom všetky prednesené správy a zvolili sme nového zborového dozorcú Jána Žingora, zborového poddozorcú Dr. Michala Valču, zborového kurátora Milana Tkáča a dvoch presbyterov – Martina Uhrina a Ľubicu Poľaškovú.
- Od 20. februára do 31. marca sme mali, tak ako vlani, pôstne modlitebné večery. Stretávali sme sa pri modlitbách, chválach a výkladoch na tému „poslušnosť“.
- V rámci jarných prázdnín od 24. do 26. februára sme zorganizovali pre deti od 7 do 12 rokov denný tábor pod názvom „V Bohu odvážny“.
- Vo februári sme urobili dve mimoriadne zbierky. Rodine po zosnulom riaditeľovi Biskupského úradu VD v Prešove, bratovi farárovi Radimovi Čingelovi (zomrel 32-ročný) sme poslali 250 eur a pre obyvateľov ostrova Haiti, postihnutého zemetrasením, sme vyzbierali 515 eur.
- V piatok 5. marca sa v Biblickej škole uskutočnilo stretnutie turčianskej mládeže.
- V nedeľu 7. marca bolo v rímskokatolíckom kostole pôstne ekumenické stretnutie.
- Vo štvrtok 11. marca v rámci pôstnych modlitieb svedčil brat Reza Hadž Qolami Sičani z Iránu o veľkom prenasledovaní pre svoju kresťanskú vieru.
- Na Smrtnú nedeľu 21. marca sme mali evanjelizačné popoludnie v Biblickej škole na tému „Boží dotyk“.
- Aj v tomto roku pokračujeme v zbierke potravín a hygienických potrieb pre núdznych.

PROGRAM SLUŽIEB BOŽÍCH CEZ VEĽKONOČNÉ SVIATKY EVANJELICKÉHO A. V. CIRKEVNÉHO ZBORU V MARTINE

Zelený štvrtok

18.00 h – večerné služby Božie s Večerou Pánovou

Veľký piatok

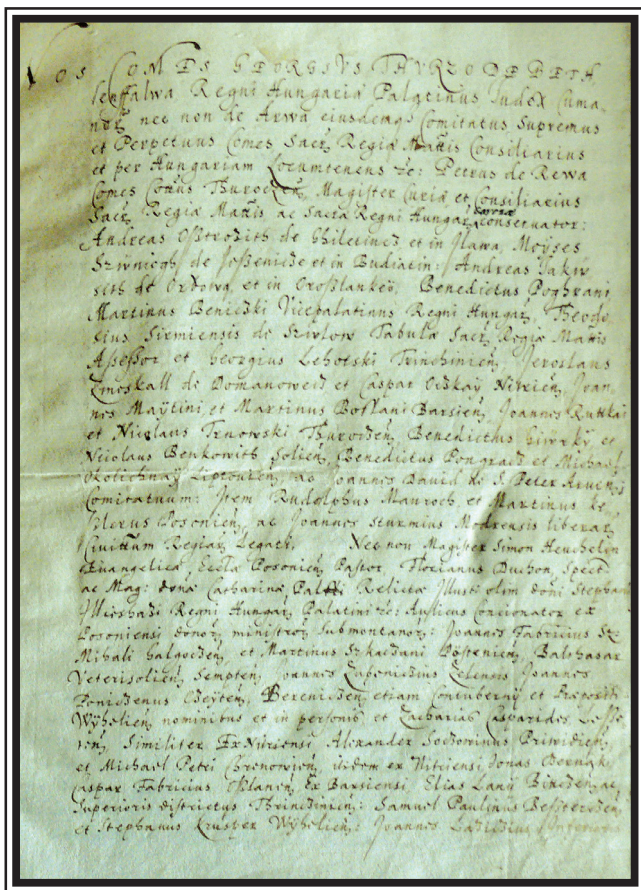
10.00 h – služby Božie s čítaním paší, po SB Večera Pánova
17.00 hod. – Večerné služby Božie (bez paší) s Večerou Pánovou

Veľkonočná nedeľa

8.30 h – ranné služby Božie
8.30 h – služby Božie na Bystričke
10.00 h – hlavné slávnostné služby Božie

Veľkonočný pondelok

10.00 h – hlavné služby Božie, po SB Večera Pánova

Originálny zápis dokumentu

Akty a závery – zákony a ustanovenia Žilinskej synody 1610

Dokument archivuje Slovenská národná knižnica v Martine

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Ján Hroboň, Mária Hroboňová, Peter Ďurík, Miloš Kovačka, Alžbeta Stančevová-Kátlovská.

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176